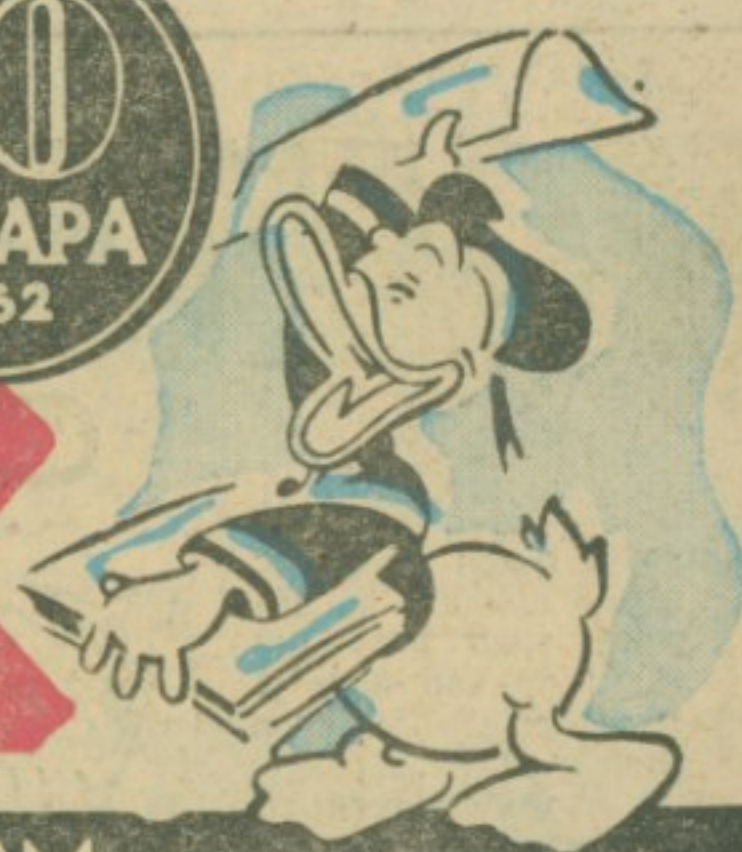

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

10
ДИНАРА
1952

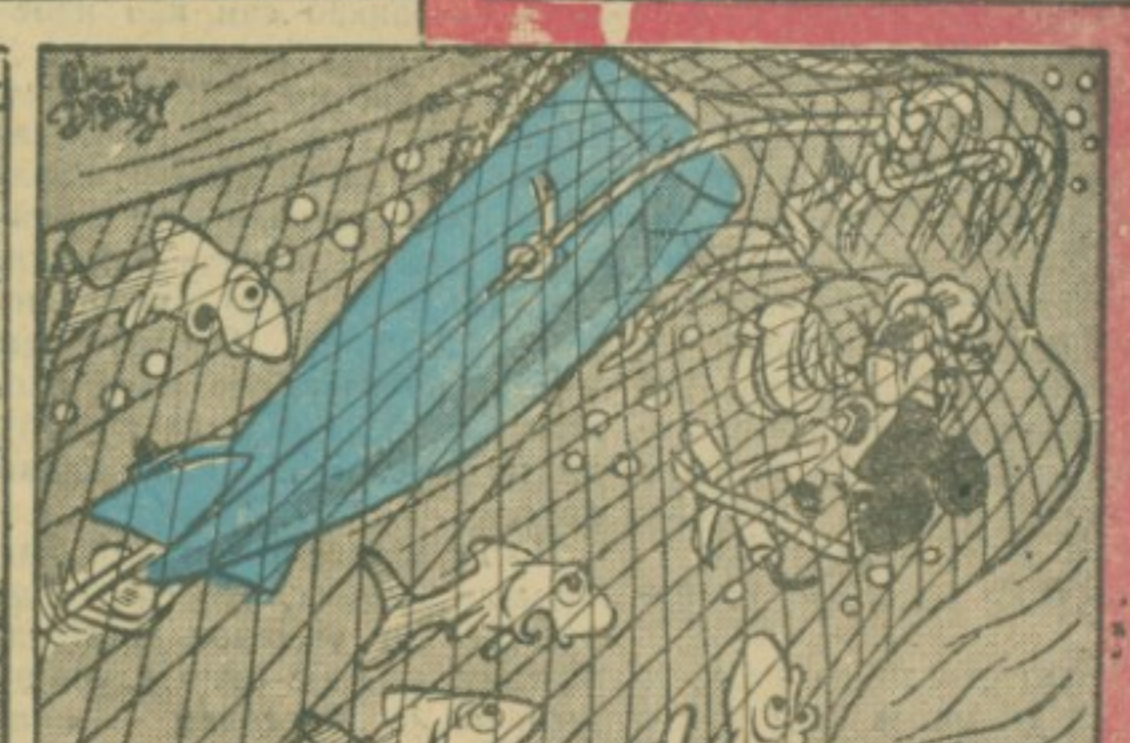
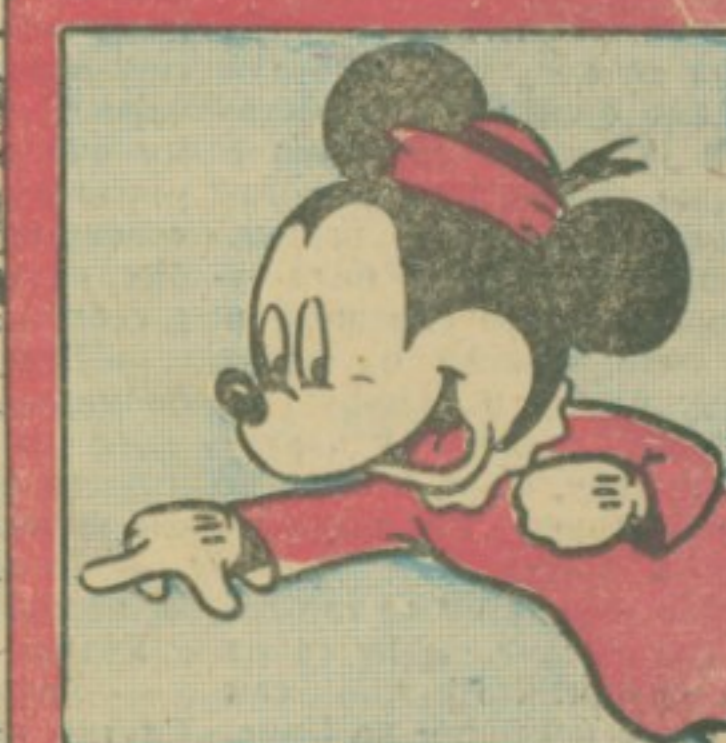
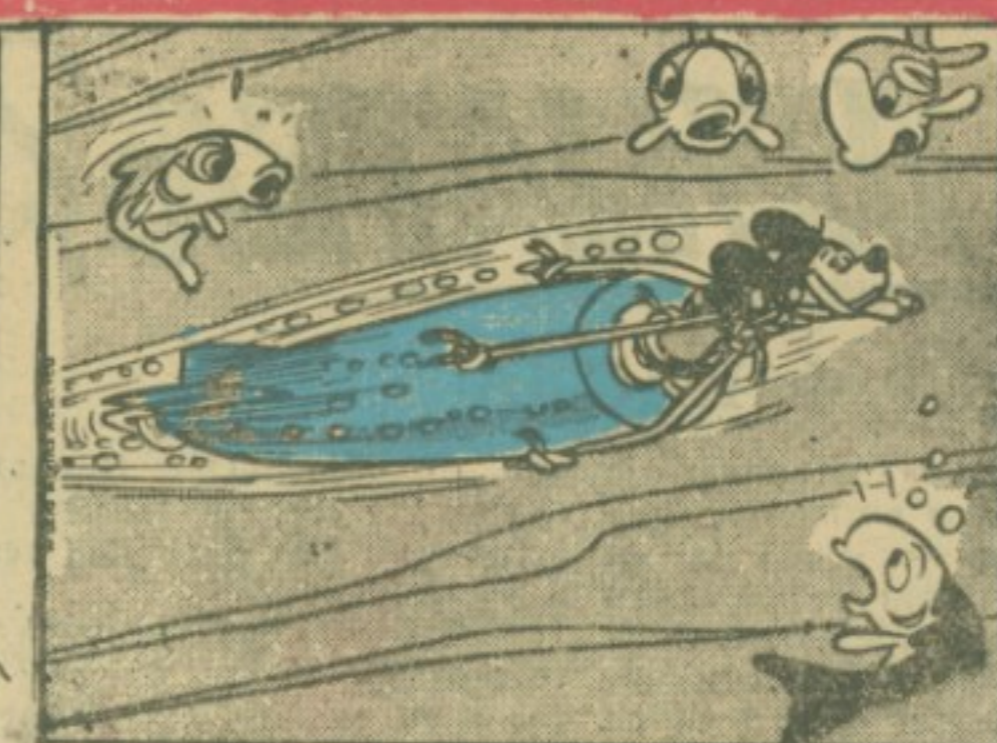
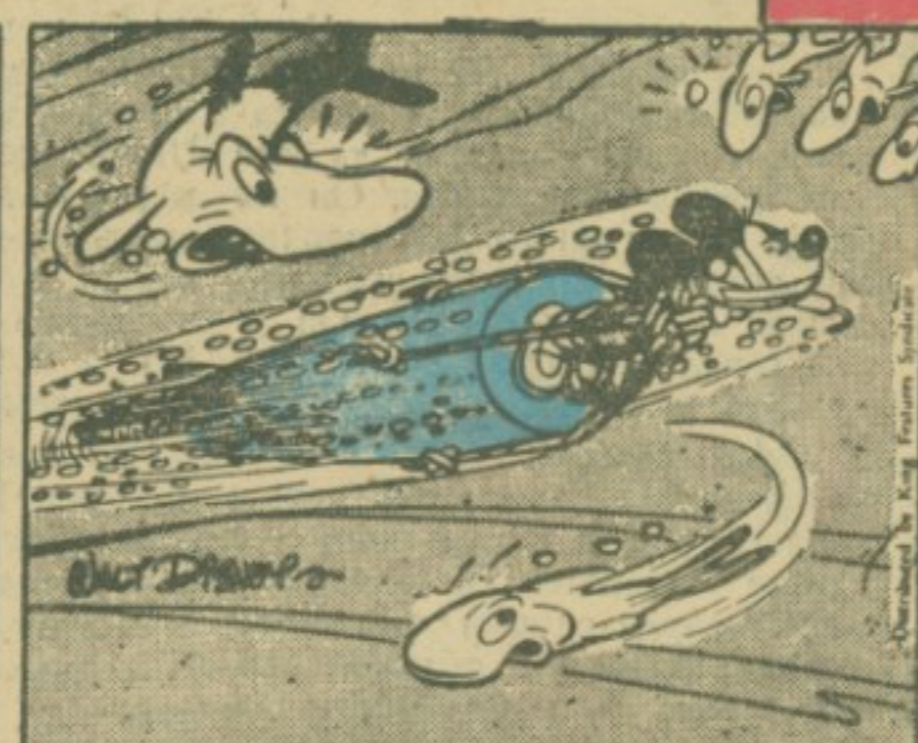
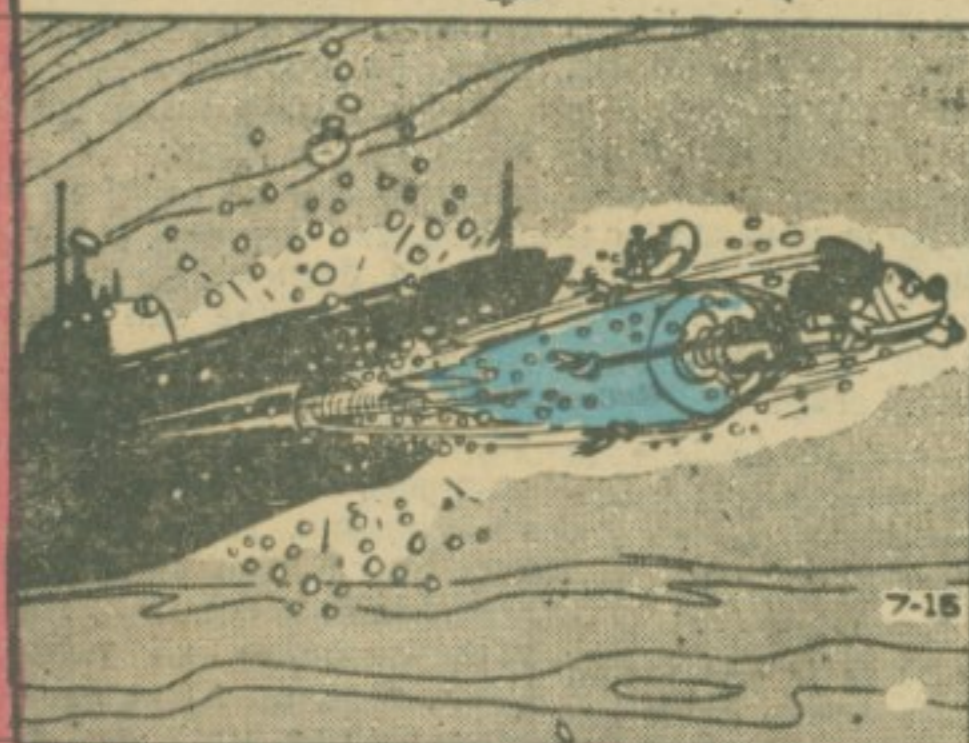
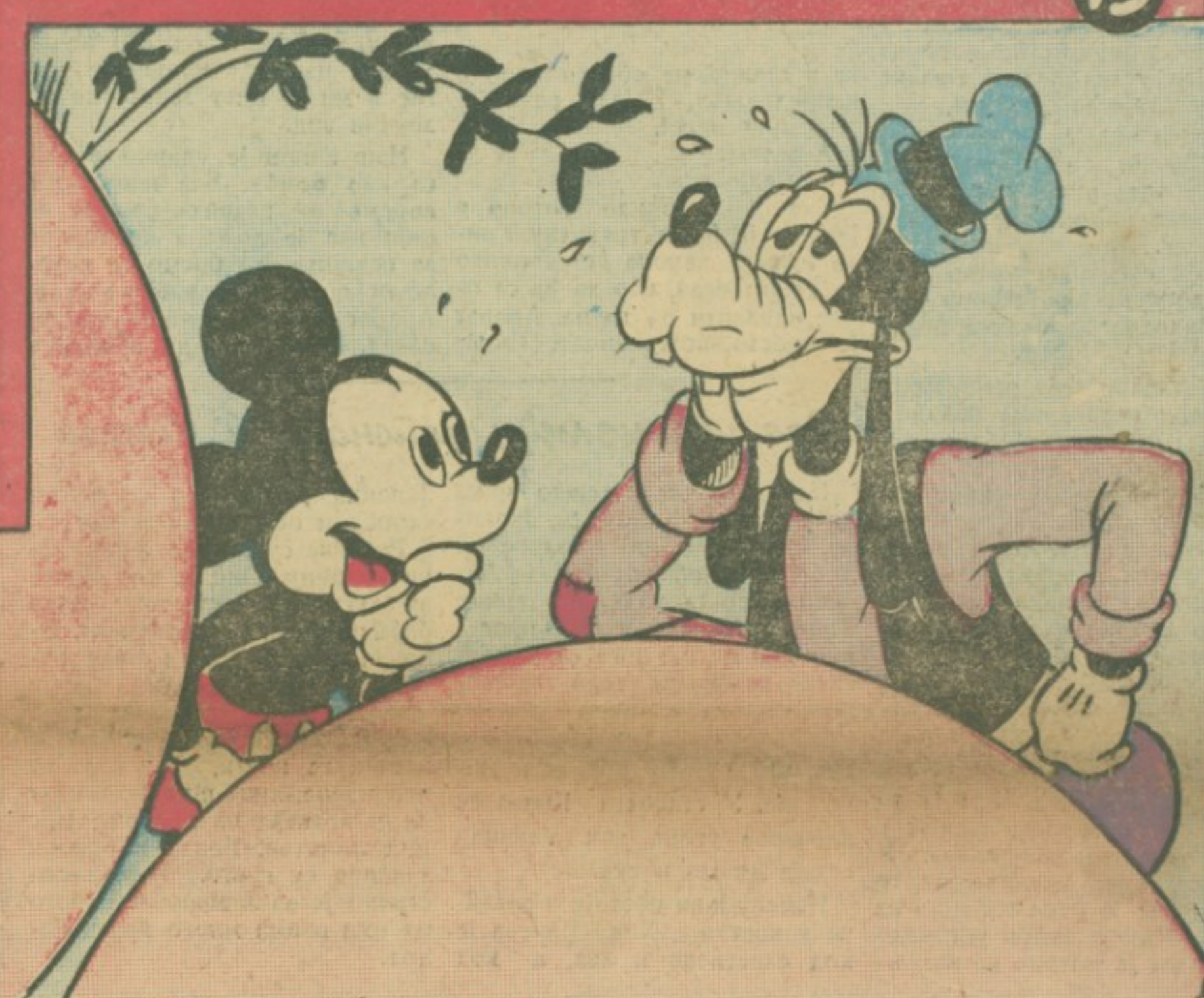
ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVI — Број 129 — Субота, 19 јун 1954

МИКИ ИШТАТА ЗА МУЛА-ЛОМ

У МРЕЖИ

19

ПРОБИО СМ

Звучни зид

Мало је људи до данас имало прилике да доживи тако необичну авантуру као што је пробијање „звучног зида“.

Ваздух је као нека течност, кажу они који су летели брзином од преко 1.200 километра на час. Он се простире свуда око авиона, али се с њим не судара све док овај не достигне брзину којом се распире звук, а то је отприлике 1216 км на час. Ако се апарат креће још већом брзином, ваздух тада постаје „чврст“, као какво чврсто тело.

У тренутку пробијања звучног зида, становници предела изнад кога се пробијање догодило зачуће страховиту грмљавину, као да је ударио необично јак гром. У току судара предњег дела авиона, његових крила и репа са звучном баријером, зачуће се три снажна звука: прво два оштра и силовита праска, за којима следи дреџи, сличан каквој удаљеној тупљави. Занимљиво је да ту грмљавину пилоти не могу да чују, јер услед велике брзине звук заостаје за авионом.

Апарати чија су крила и труп оспособљени за пробијање звучног зида нису у стању да пробијање постигну у водоравном лету. Али, ако почну да пикирају са 12.000 метара висине достићи ће брзину која је неопходна за овакав подухват.

Авијатичари се припремају за датење надзвучном брзином и на тај начин што облаче нарочиту одећу, „анти Г“, која отклања такозвану „дрну завесу“, кад крв из човечијег мозга одибе у труп, а затим се из трупа поврати у мозак. Ова одећа уствари отклања штетно дејство разређеног ваздуха на човечиј организам.

„На 12.000 метара, — прича један новинар који је доживео пробијање звучног зида, — пилот је развио брзину од 720 километара на час. Чим је то постигао, окренуо је апарат ка земљи и почео да пикира. У том тренутку учинило ми се као да нас је неко избацио из правке. Док је авион убрзавао лет, пилот је мотрио на казаљ-

ке и стално ме обавештавао о напредовању. Најзад рече: — Још мало!

А затим: — Сад!

Све се догодило готово у једном једином тренутку. Крила нашег авиона страховито су се затресла, као да ће се одједном одвалити од трупа. Апарат је просто потскакивао. Поле-

тао је час лево, час десно. Чинило ми се као да тежи да полети боком напред, пре но што се заједно с нама разбије у парампарчал. Затим, док су му крила страховито подрхтавала, стаде да лети завојито. Пилот је повукао полугу да би га скренуо удесно, но авион је још више завијао улево. Пилоту тада синџ мисао да у овом тренутку можда важе супротна правила за заокретање. Он повуче полугу као да хоће још више улево и, заиста, авион скрену удесно! Наједном, потреси нагло ишчезоше, исто тако нагло као што су се и појавили, и пилот изусту:

— Пробио смо се!

Лет смо наставили без потре са и подрхтавања, мада је авион и даље пикирао.

Тада пилот поче да смањује гас како бисмо се вратили у област распрострањавања звука. При овом прелазу није се догодило никакав потрес, али је пилот морао поново да употребити супротне команде. Чим смо постигли брзину од 880 километара на час, поново је дао гас и ми се опет залетесмо на звучни зид.

Наш авион је ударио у њега као бомба. Без неопходне спреме — разних ремена — која нас је држала приковане за седиште, ми бисмо се котрљали по кабини као кликер. Апарат крену у дупинг, али уназад, и настави да пикира с

Разлика између Јапонаца и Кинеза

Неупућен човек тешко може да разликује Кинеза од Јапонаца. Искусном антропологу и добром познаваоцу народа Далеког Истока то није тешко. Типичан Кинез висок је просечно 1,63 метра, ноге су му дугачке и мршаве, тело слабашно. Јапанац је нижи растом. Средња висина му је 1,57 метра, ноге су му кратке и мишићаве. У старости Кинез се најчешће угоји, док Јапанац остаје мршав и сув.

Између њих постоји и разлика у кретању. Ход Кинеза је ход еластичан и лак, а код

Јапанаца тежак, јер се целим стопалом ослања на земљу.

Разлике су нарочито изражене на лицу. Оно је код Кинеза дугуљасто, по тону жуће боје, потсећа на пергамент. Образи Кинеза никад нису румени, а брада је ретка. Нос је трапичасти него код Јапанаца.

Лице Јапанаца има јаке и истакнуте кости, јабучице су испупчене, лице широко и кратко и потсећа на квадрат. Нос је спљоштен. Брада и бркови Јапанаца су густе. Карактеристично је за Јапанаца и то што их има веома много кратковидних.

ГДЕ ЈЕ МОЈ ПРИЈАТЕЉ?

РОМАН ОД Р. Ф. КАСЛА

(7) Намах је у небо сунуо огроман пламен и хладноће је нестало. Запукетале су трешње дрвене зграде; ватра је прождирала све одреда. То је био пакао, кажем ти, прави пакао.

Неколико тренутака касније, са угла до кога смо дотрчали и где смо били ван опасности, Цим и ја видели смо како с неколико страна јуре ватрогасна кола. Настала је паника. Читави блокови кућа били су у пламену. Видео сам жене и људе како, бежећи од ватре и дима, падају и умиру по тротоарима, стежући у наручју своју децу. Смрт је сустигала те јаднике, не штедећи никога и ништа.

Осећао сам да ми се тло измиче под ногама, да ћу се од ужаса срушити. Пружио сам руку да се наслоним на Цима, али оно што сам спазно на његовом лицу натерало ме је да узмакнем...

(Очигледно је да се ово односи на страховити пожар у Чери Стриту, у коме је изгубило животе преко четири стотине особа. Четири блока зграда изгорела су до темеља тог ужасног петка 12 августа 1938 године. У свим америчким листовима може се наћи детаљан опис те страховите несреће. Истрагом није могло бити утврђено како је дошло до пожара).

Како смо стигли до куће, не знам. Да ли ме је Цим вукао или сам сам корачао, не бих умео да ти кажем. Чим су се

врата за нама затворила, ја сам га обасуо питањима. Још пре но што је успео да ми одговори, мени је наједном истина пукла пред очима. Ужасна истина! А кад сам погледао поглед и сусрео се са Цимовим, знао сам да је и њему истина позната. На његовом лицу огледали су се очајање, бол и гроза, али су му очи и даље имале онај миран израз, као да припадају човеку који је у трансу. Зграбих га за рамена и повукох к себи.

— Реци ми све што знаш о овоме, — заурлах, осећајући да ће ми нерви пући од затегнутости и да ми се у глави све комеша.

— То су Марсовци учинили, — прошапта он.

Ударих га посред лица.

— Знао си! Ти си то знао! Слутно си да ће они то учинити, — викао сам као изbezумљен.

Цим је био мој најбољи пријатељ, али у том тренутку зажеleo сам да га убијем. Зграбио сам га за грло, али... тада ме снага изненада напусти, као да ју је неко исисао из мојих мишића. Осећао сам како ме преплављује нека необична слабост и ја се сруших на под, јечајући као какво дете.

После извесног времена, кад се мало умирих, чуо сам објашњење тог ужасног догађаја. Мислим да није било случајно што ми је Марсовић — онај кога смо првог упознали или неки од његових другова —

дао то објашњење Цимовим гласом. Осећао је свакако да ће ми тиме оно бити још теже и ујасније.

— Зло се мора уклопити. А те страћаре су зло. Мислим да то и ви морате признати. А ево шта сам ја учинио: повукао сам из атмосфере сву то-

плоту, концентрисао је и тако концентрисану управно је на куће...

Ништа више нисам чуо од његове приче. Једна мисао рила је по моме мозгу: он је повукао сву топлоту из атмосфере. Значи он је исто тако повукао... изваљачи из мене снагу, изваљачи је моје ми-

леђима окренутим к земљи. У том тренутку убрзање је имало сасвим обрнуто дејство од „дрне завесе“. Ја осетих како ме обавија „дрвена завеса“ и од силне навале крви буквално видех пред собом све ствари румене као крв.

Повлачећи поново супротне полуге за управљање, пилот стаде да враћа авион у зону звука и све опет постаде мирно и тихо. Тада приметих да нам се земља приближава вр-

тоглавом брзином. Чинило ми се да нам је већ ту, пред самим носом, кад, на срећу, авион крете увис...

Оваква авантура претставља велику пробу, како за пилота ако и за саму машину.

Данас, кад су пилоти већ савладали отпор звучног зида, стручњаци за ваздухопловство спремају нов напад, на једну многу страшнију препреку — топлотни зид. Кад авион лети надзвучном брзином, топлота

која настаје услед трења ваздуха о авионска крила — размекшава метал! Пред инжињерима се налази нов, тежак задатак: пронаћи такву легуру која ће моћи да издржи велику топлоту, а да истовремено ваздух у кабини сачува од претераног загревања, како би пилот могао неметано да управља својим апаратом. Да ће наука успешно решити и овај проблем, у то нема никакве сумње.

ЉУБАВ КОЈ ЖИВОТИЊА

Мнози знају да су чак и најпозорије животиње спремне да ступе у најнеравнију борбу на живот и смрт ради заштите својих младих.

Морска видра, кад је гоне, дограби младунче и загури се с њим у воду. А кад се, да би удахнула ваздух, поново јави над водом, она покрије младунче својим телом, штитећи га од опасности.

Младог кита ловци убијају само зато да би домамили мајку, која му хита у помоћ и врло ретко га напушта док је у животу, па чак и кад њу саму погоди више харпуна. Мужјак, напротив, бежи чим осети опасност и никоме не прилази никад упомоћ.

Али, нису сви „очевити“ једнаки. На Острву Три Краља, код Новог Зеланда, живе фоке које називају морским слоновица. Оне имају неке морске непријатеље који их рањавају, због чега мужјаци примењују нарочиту тактику. Док женке доје младе, што обично траје пуна два месеца, мужјаци направе око њих круг како би их спречили да, гоњене глађу, улазе у море и излазе се опасности. Тако и они гладују све док младунци не одрасту и не постану способни за живот.

Брига за младунце запажене је и код птица. Дивље патке, као и многе друге птице, кад им се довак приближује гнезду падају му пред ноге дречећи на сав глас и лепришајући крилима, само да би скренуле пажњу с младунца на себе. Шева гледа да одмами пса од свог гнезда на тај начин што сама себе жртвује. Исто тако намамљују пса и срне да би гонио само њих, а њихове младунце оставио на миру. При ликом неког великог пожара,

једна рода је остала и изгорела у гнезду јер није хтела да напусти своје младунце који још нису могли да лете. Један мрав, пресечен напола, и даље је својом предњом половином склањао своје луткице на сигурно место.

Код мајмуна ова љубав према потомству допуњује се и неким вишим, готово свесним, душевним појавама. Нежност коју мајмуница указује својим младунцима много личи на материнску љубав код жене. Често се она може видети како с највећом пажњом умива своје младунце. Познато је да мајмуница из жалости за младунцем може и да утине.

Код сисара женке доје младунце и брињу се за њихов живот и развитак. Али, у основи, то је чисто телесна потреба. Јер, само олакшање које жена осети после дојења узевује њу за младунце, макар они били и туђи. Тиме се да објаснити дојење туђих младунца, па чак и младунца сасвим других животињских врста. Тако су

познати случајеви да мајмуница доји мале мајмуне који су остали без мајке, или да мачка доји зечиче, па чак и пацове.

Олакшање које жена осети у грудима после дојења нагони је чак и на крају туђих младунца. Посматрача је једна мајмуница која је у ту сврху крада не само туђе мајмунчице, већ и мале псе и мачке. Међутим, да чисто телесни осећаји могу довести до поступка који личи на материнску бригу најбоље показује опит који је један научник направио с једним петлом.

Научник је петлу почупао перје на трбуху, па је ту разголићену површину ожарио копривом. Затим је петла затворил у једну одајницу са неколико пилића који тек што су се били излегли. Пилићи су одмах покушали да се сакрију под петла, као што су радили и код кокошке. Додир пилића ублаживао је петлу опекотину од коприве на грудима, што му је необично годило. Стога је врло радо лежао, као квочка, на пилићима, и то тако ревносно да је било врло тешко отерати га с њих.

сли... изваљачи је из Цима његову личност. „Та моја мала способност“, рекао је он једном, говорећи о томе да уме да погађа туђе мисли. Он их није читао; он их је изваљачи из других и упијао у себе као какав цинковски сунђер. Он је исисавао све што је желео и упијао у себе...

Сећам се како сам се осећао несвојојим приликом нашег првог сусрета с тим бићима с друге планете. По њиховим сопственим речима они нису имали одређене облике, већ су, према потреби, могли да мењају форму и изглед својих тела. Они су знали све о про-

не би могли да сазнају. Крали су моје знање, моје успомене, мисли. Тако су придобили и Цима, осећајући да је он немирнији дух, да се лако одушељева и да је понекад подложен туђем утицају. У ово последње сам сасвим сигуран, јер је и мени често успевало да утичем на њега.

Као кроз сан допро је тада до мене Цимов глас. Подигао сам главу и видео да је необично блед и да му усне подрхтавају.

— Видим да те је ово тешко погодило, — говорио ми је лагано, као да жели да ме умири и утешу. — Зашто гледаш на то као на неку трагедију? Покушај да то посматраш с једне друге тачке гледишта. То предграбе и те уверице, то је био прави пакао, а ти људи су и иначе били осуђени на пропаст. Њихова смрт је само ослобођење од беде и живота који се не би ни могао назвати животом. Тамо где су они настрадали нићи ће нов живот...

— Зар си због тога морао да их убијаш! — викнух бесно. — Ако твоји красни пријатељи и успеју да створе нов живот, они га неће створити за те јаднике којих више нема. Зар ти верујеш у њихову великодушност? Ако већ намеравају да створе нов живот, зашто га нису створили и за те људе које су тако мирно поубијали? Можда ће они и створити нешто, али то ће бити за нас, а не за нас, ти...

Имао сам утисак да ме Цим и не слуша, или да не схвата оно што му говорим, јер оно што је рекао пре је био наставак његовог започетог објашњења но одговор на моје речи.

— ...А ништа се не може градити на трулим темељима. Наједном, као да су до ње-

говог уха тек сад допрле моје речи, он повика:

— Али, ја их нисам убио. Ја никог нисам убио.

Видео сам да га је та мисао пекала као усидано угљевље и он, као беспомоћно дете, стаде да се осврће око себе тражећи помоћ.

— Али, ти си пристао на то усвојење. Ти си се сложио с њиховим објашњењем да је то испривано. Твоје речи — сећаш ли се како си говорно о страћарама и беда? — биле су уствари позив на разарање. Циме, реци ми да се варама, да моје слутње нису тачне. Зар је то могућно, Циме?

— Да, — одговори ми Цимов глас, али то није Цимов глас. — Његове речи биле су заиста позив на разарање. Бар смо их ми тако схватили. Јесте ли сад задовољни?

Никад у животу нисам чуо речи изговорене с више потсмеха и ироније.

— Али, ми смо људи, — повиках ја. — Ми дружице гледамо на ствари. Ја, уосталом, говорим, Циме, а не вама, ја и не очекујем да ви то разумете, ви са вашим мозгом једног...

— Једног сунђера? — подругљиво зазвуча Цимов глас. — Да! Сунђера! Проклетог сунђера с друге планете, — готово заурлах. — Ми знамо наш свет и његове проблеме. Нисте нам ви потребни. Чему и коме је послушно овај злочин. На земљи и без тога већ има доста беде...

— Ускоро ће тој беда бити крај. — То је сад Цим изговорио. Али, ја сам једва успевао да разликујем кад говори он, а кад та невидљива чудовишта која су сад стално употребљавала његов глас. Јер, у ономе што је он и што су они говорили више није било разлике.

(Наставиће се)

РИБЕ које се хране птицама

Авно је већ познато да се неке врсте птица — пеликани, галебови, пингвини и многе друге које живе на обалама мора или река — хране рибама. Али, све доскора се није знало да им рибе „не остају дужне“ и да неке од њих „свете“ свој рибљи род на тај начин што хватају и једу — птице!

Широкоусти црни гргач велики је љубитељ птичјег меса и он без милости тамани све птице које се у свом лету сувише приближе површини реке или језера. Млади, тек изведени, цловчићи претстављају за овог „воденог разбојника“ најмилију посласницу. Једном природњаку који се, ради проучавања животињског света у језерима, стално настанио на обали једног језера, биле су досадиле жалбе његове жене да јој сваког дана, на неки тајанствен начин, нестане по неколико цловчића. Она је запазила да се ти нестани готово

увек догађају кад пловка одведе своје младе на језеро. Да би ухватио „лопова“ природњак је начинио једну механичку пловку и неколико цловчића. У пловку је уградио мали мотор с пропелером и за њу је, најлонским концима различите дужине привезао цловчиће. У сваком цловчету налазила се по једна добро скривена удица. Тако опремљене, пустио их је на језеро. Пловчића „флотила“ запловила је по води: „мајка“ напред, а њени „млади“ за њом, баш као права пловчија породица. Сакривен у трави крај обале, природњак их је посматрао. Чим се „пловка“ удаљила од обале, једног цловчета је нестало. Убрзо је нестало још једно. Природњак је тада отишао чамцем до пловке и извукао је из воде. На најлонским нитима, уместо вештачких цловчића, налазили су се црни гргачи који су, заједно с мамцем, прогутали и удике.

Слично широкоустом црном гргачу, и неке врсте штука, нарочито оне које живе у рекама северних области Европе и Америке, радо једу цловчиће и гушчиће. Међутим, те рибе „птицоловци“ не нападају само младунчад и мале птице. Један рибар уловно је мрежом једног црног гргача коме је из уста још вирила нога одрасле лиске (лиска или сарка је птица-мочварница). Он је распорио рибу и из њене утробе извадио птицу која је, мерена од кљуна до краја испружених ногу, била дугачка 62,7 сантиметра, а тешка 750 грама.

Птице које живе на обалама тропских и суптропских мора још су више изложене опасности да свој живот заврше у стомаку какве прождравиве рибе. Морнари и природњаци често имају прилику да виде птице које на ногама носе оживљене. Ти оживљени су „успомена“ на борбу с неком рибом, из чијих је уста птица успела да се отргне.

У близини острва Корзике често се може видети како наједном нестане у води нека белокрыла црна морска даста. Она је била жртва своје неопрежности, јер није приметила приближавање подводног непријатеља.

КО СУ БИЛЕ ДЕРБЕНДИЈЕ?

Дербендије су били чувари путева и спроводници путника у високим планинама у Турској.

Реч дербендија потиче од турске речи дербанд што значи кланац. За ту службу имали су извесне повластице и били опрштени од неких пореза. Ако би се на путу који је чувао неки дербендија десила путницима штета, онда су је они морали да надокнаде. При пролазу путника они су ударали у бубањ и тиме обавештавали да је пут сигуран.

WALT DISNEY'S РОБ РОЈ

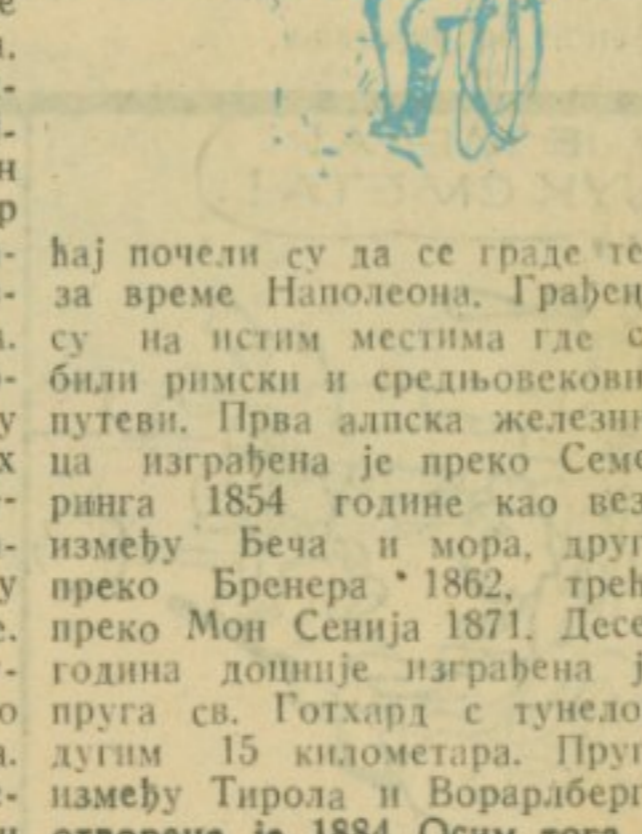

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

АЛПЕ — НАЈВЕЋЕ ЕВРОПСКЕ ПЛАНИНЕ

Алпе су систем највећих и најважнијих планина у Европи. Оне се у луку протежу од Средоземног мора до Панонске Низије. Дуге су око 1200 километара. Ширина лука је неједнака. Код Кадибоне, где се Алпе одвајају од Апенина, ширина лука је 45 километара. Одатле се повећава да код Монблана достигне ширину од 130 километара, а у Тирољу највећу ширину од 260 километара. Алпе заузимају простор од 220.000 квадратних километара. Ледњаци покривају 4.500 квадратних километара.

стало, а створиле су се високе планине — Алпе. Поред тога Алпе су највеће развоје европских река. Исто тако оне су највећа климатска преграда у Европи и најпролазније високе планине на све ту које просецају најдужи тунели и кроз које јуре седам великих железничких пруга. Саобраћај преко алпских долина одвијао се још од давних времена. Тако су Гали у Старом веку под вођством Беловезуса прешли преко Бренера или Малог св. Бернара и спустили се у Италију 388 године пре наше ере. Харибал је прешао Алпе вероватно преко Кол дела Сељ и спустио се у долину реке Дора Балтеа. За време царског Рима у Алпима је било 17 пролаза. Највише се употребљавао Мон Женерв и велики св. Бернар преко кога је Август изградио пут. Септимије Север изградио је пут преко Бренера. У доба сеобе народа варварска племена проваљивала су у Италију преко Јулдских Алпа и то оним путевима куда су ишли Римљани. Крсташке чете употребљавале су за пролаз тирољске превлаке. После уништења римских путева прелаз преко Алпа био је тежак све до 19 stoleћа. Једино је још вођно пут преко Бренера, а тек 1772 уређен је и колски пут. Други пут уређен је 1872 преко Кол ди Тенда на западном делу Алпа. Путевни за велики саобра-

Линија: Боденско Језеро — Сплитен — Комско Језеро дели Алпе на источне и западне. Алпе су настале узастопним набирањем и окомитим покретањем Земљине коре. То се догађало у току милиона година и у разна геолошка доба. У архајско доба на простору данашњих Алпа ширило се море и у њему се под тропским небом развијао посебни живот. Неки научници сматрају да је море из кога су се појавиле Алпе било широко 600 до 1200 километара. Историја постанка Алпи испуњена је непрестаном борбом копна и мора. Најзад је копно победило у младом терцијеру, па је море не-

Алпама има много железница на зупце које вежу алпске долине с високим планинским крајевима. С именом Алпа везан је и један спортски термин — алпинизам, а то је виши степен планинарства. Уствари то је пењање на високе врхове без стаза, по каменитим планинама или висовима помоћу конопца, алпског пијука и другог прибора за пењање. Др Пакар, лекар из Шамоникса са водичем Балматом први се 1786 године, попео на врх Мон Блана. Тада је постао и назив — алпинизам. Од 1850 оснивају се алпска удружења и штампају књиге о алпинизму. Тако је постао и занат водича.

На Алпама се налазе, поред мноштва малих, и великих језера као што су: Женевско, Боденско, Мајоре и Гарда. У Алпама живи око 12 милиона становника немачког, италијанског, француског и словенског порекла. Алпе у Југославији испуњавају најсевернији крај државе. Становништво у том делу Алпа бави се земљорадњом, виноградарством, воћарством, сточарством итд. Иначе је сточарство најважније занимање становника у Алпама, а после њега долази шумарство. Знадан извор прихода са земљорадња и домаћа радност. Рудног богатства има мало; једино има гвођђа, соли и олова. Индустија се оснива на возеној снази. Туризам представља важну привредну грану због лепих предела и извора.

У алпским шумама поред других животиња живе: срне, белу боју, затим дивокозе, колдвље мачке, медведи, зебе, сојке, делтићи, голубови, сона снег, а може се наћи и ве, тетребови такозвана алпска кокош, која зими добија је живе све до граница веч- ног снега, а може се наћи и на алпског козорога.

Летописи — хронике — анали

Летописи, хронике и анали су ситнији записи о догађајима важним и неважним, на пример о боју или о поплави, о изобиљу или о глади, о небеским појавама, о крвавој књи, владарима, редињама и томе слично. Све је писано крајним реченицама и бележено по годинама, месецима и данима збивања. Подаци који нису накнадно исписивани из књижевних извора, него који су збиљга бележени у доба догађаја могу имати велики значај за историју. Према томе и летописи и хроничарски записи могу бити поуздани и непоуздани, старији и млађи итд. Хронике (временописи) постале су у Средњем веку, а њихови писци били су обично калуђери. Анали имају углавном тип хроника, само су озбиљнији, уколико се бележе тек важнији догађаји о којима се казује и нека реч више. Иначе се и они држе хронолошког реда. Њих је било још и код старих класичних народа. Велики римски историчар Тацит поред познатих историских дела писао је и анализе. У ову врсту књижевности спада Хроника попа Дукљанина из 12 stoleћа и трношки летопис из 18 века. Овде ћемо навести два-три примера из летописа, хроника и анализа: Године 6838 (1330 године) уби краљ Стефан Дечански са сином својим Душаном Михаила, првог цара бугарског, на Велбужду пољу, и прми бугарско царство. Године 6938 (1430) саиздан би град Смедерево, треће године владе деспота Ђурђа. Године 6981 (1473) јави се звезда светла са трусом јануара 22. Године 6998 (1490) поби снег рупнике (рударе) у Заплањину. КАКАВ ЈЕ ТО БАРЛОВЉЕВ ТОЧАК? Барловљев точак је први електрични мотор, стварно претеча електромотора. Пронашао га је физичар Барлов (1776—1852), по коме је и име добио. Он се састоји од једне бакарне плоче, која се може обртати око своје хоризонталне осовине. Она својим звездастим изрезаним зупцима дохвата до живе која се налази у једном жлебу испод ње. Обрће се у једном или другом смеру под утицајем једног приближеног магнетног пола, кад струја протиче од осовине тог ка ка живи или обратно.

ТАЧНО

Погрешно

Током живота човек научи многе ствари. Али, често се догађа да он зна више о стварима које га окружују но што зна о себи и своје тело. Можда је и код вас исти случај. Да видимо можете ли да одговорите тачно на ова питања која се односе на ваше тело и његове функције. Поред сваког питања налазе се речи „тачно“ и „погрешно“. Препратите ону реч за коју сматрате да не одговара истини, па после, читајући одговоре, проверите своје знање.

1) Ваздух који издишете садржи у себи више угљендиоксида него кисеоника. Тачно. Погрешно.

2) Пушење изазива сужавање крвних капилара који снабдевају крвљу површинске слојеве тела. Тачно. Погрешно.

3) Једним дубоким удисајем изврши се измена целокупног ваздуха у плућима. Тачно. Погрешно.

4) Лик ствари које гледамо пројектује се у нашем оку наопако. Тачно. Погрешно.

5) Алкохол изазива ширење крвних капилара који снабдевају крвљу површинске делове тела. Тачно. Погрешно.

6) Све витамине који су нам потребни уносимо у организам само на два начина: с храном или у пилулама. Тачно. Погрешно.

7) Вода у једном суду може нам се истовремено учинити и хладна и топла. Тачно. Погрешно.

8) Обрве, нос и јабучне кости помажу нам да боље видимо. Тачно. Погрешно.

9) Кад пренесемо поглед с неког удаљеног предмета на неки предмет који нам је веома близу, зенице у очима се смање. Тачно. Погрешно.

10) Кожа ће нам поцрнети ако је изложимо јаким сунчаним зрацима који пролазе кроз стакло на прозору. Тачно. Погрешно.

11) Тело се зноји да би се хладило. Тачно. Погрешно.

12) Највећи део хране који уносимо у организам вари се у желуцу. Тачно. Погрешно.

ОДГОВОРИ И ОБЈАШЊЕЊА

1) Погрешно. Мада ваздух који издишемо садржи повећану количину угљендиоксида, у њему ипак има више кисеоника. Ваздух који издишемо садржи у себи 79% азота, 20% кисеоника и 0,04% угљендиоксида. У ваздуху који издишемо из плућа количина кисеоника смањена је на 16%, а угљендиоксида повећана на 4%, што значи да у њему ипак има више кисеоника. Количина азота остаје непромењена.

2) Тачно. Пушење изазива сужавање крвних капилара,

услед чега је и циркулација крви у телу отежана.

3) Погрешно. Једним удисајем не може се извршити измена целокупног ваздуха у плућима. Човек мора да удахне неколико пута да би потпуно „проветрио“ плућа.

4) Тачно. Очна сочива стварају у оку слику сличну оној која се добија на филму у фотографском апарату. Та слика је окренута наопако. Код фотографских апарата ова појава не игра никакаву улогу, јер се тако добијени снимак лако окрене. Међутим, у нашем оку постоји један нерв који ту обрнуту слику претставује ома саопштава мозгу. Према томе, ми ствари видимо наопако, али смо научени да у својој свести „исправимо“ ту окренуту слику, тако да ствари ипак видимо онаквима какве су у природи.

5) Тачно. Алкохол изазива ширење крвних капилара који снабдевају крвљу површинске делове тела.

6) Тачно. Све витамине који су нам потребни уносимо у организам само на два начина: с храном или у пилулама.

7) Тачно. Вода у једном суду може нам се истовремено учинити и хладна и топла.

8) Тачно. Обрве, нос и јабучне кости помажу нам да боље видимо.

9) Тачно. Кад пренесемо поглед с неког удаљеног предмета на неки предмет који нам је веома близу, зенице у очима се смање.

10) Тачно. Кожа ће нам поцрнети ако је изложимо јаким сунчаним зрацима који пролазе кроз стакло на прозору.

11) Тачно. Тело се зноји да би се хладило.

12) Тачно. Највећи део хране који уносимо у организам вари се у желуцу.

5) Тачно. Алкохол шири крвне капиларе и због тога у површински слој тела пристиже више крви но обично. Човек који је унео у себе већу количину алкохола подложнији је смрзавању од трезног човека, чији одбрањени механизми у телу на ниским температурама повлаче крв из површинских слојева.

6) Погрешно. Витамин Д може да се ствара и у самом човечјем телу. Кад је наша кожа непосредно изложена сунчаној светлости, извесни хемиски састојци који се налазе под кожом производе овај витамин. Због тога се витамин Д назива и „витамин сунчеве светлости“.

7) Тачно. Ако ставите једну руку у суд с топлом, а другу у суд с хладном водом, па их истовремено извадите и замочите у трећи суд у коме се налази млека вода, онда ћете, је једном руком осетити као топлу, а другом као хладну.

8) Тачно. Обрве, нос и јабучне кости спречавају да веома коси светлосни зраци продрју у око. Ти коси зраци падају на бочне делове унутрашњег ока, а не тачно на мрежњачу, која је орган-пријемалац видних надражаја.

9) Погрешно. Обим и величина зеница не мењају се кад

поглед пренесемо са удаљеног предмета на неки ближи. Очна сочива мењају своју кривину и тиме омогућавају да око подједнако види и удаљене и блиске предмете. Ова појава назива се акомодација ока. Зенице, пак, мењају свој обим, тј. шире се или скупљају, само при промени јачине светлости.

10) Погрешно. Само ултравиолетни зраци сунчеве светлости изазивају промену боје на кожи. Међутим, они не могу да продрју кроз стакло које се употребљава за прозорска окна и због тога човек који се сунча у соби иза затворених прозора не може да поцрни.

11) Тачно. За испаравање зноја, као уосталом и свих течности, потребна је знатна количина топлоте. Приликом испаравања зноја троши се топлота површинских делова тела, који се тиме хладе. За време топлих и влажних дана испаравање зноја знатно је спорније. Због тога нам је таквих дана врућина неподношљивија.

12) Погрешно. Мада желудац игра важну улогу у варењу, највећи део хране коју уносимо у организам вари се у танком цреву. Сварена храна бива апсорбована у крв кроз зидове танког црева.

НАЈЛОНСКЕ ЧАРАПЕ ЗА БУДУЋА ПОКОЛЕЊА

Римске ископине које су нађене приликом копања темеља за једну нову британску фабрику у Маргејту, Кент, инспирисале су власнике фабрике да приликом церемоније полагања камена темеља закопају једну касету са неколико пари најлон чарапа за будућа поколења, јер верују да ће се чарапе сачувати кроз

векове исто онако као и ове римске ископине.

Чарапе су стављене у једну касету која је изнутра обложена оловом. Пре тога оне су стављене у једну политенску кесу. Претседник града Маргејта свечано је засадио једно дрво на месту где је закопана касета. Нова фабрика која се подиже изграђиваће само најлон чарапе.

Ускоро ће се навршити две године како аустралиски фармери проводе многе ноћи без сна. Из ноћи у ноћ они су на својим пољима, где се боре са опасним непријатељем — лисицама, које у огромним колонијама угрожавају њихова стада оваца. Лисице, њихови некадашњи „савезници“, сада су им крвни непријатељи.

Још пре две године ниједном Аустралијанцу није падало напамет да организује лов на лисице, јер су знали да су лисице највећи непријатељи зечева, који су уништавали фарме. Зечева је тада било необично много. Лукравост лисица дошла је и овом приликом до изражаја. Оне би вешто пронашле гнезда зечева и појеле им младунце. То је много користило фармерима, па због тога нису таманили лисице и оне су се несметано множиле.

Међутим, пре две године откривена је могућност да се болешћу миксоматозом уништавају зечеви. Ова вештачки изазвана вирусна епидемија покосила је милионе зечева на целом континенту. Број зечева је за кратко време све-

ден на минимум. Простране области далеких подручја готово су опустеле. Али, тиме је нестало и хране за лисице, па је међу њима завладала глад. У недостатку зечева, њихове дотад једине хране, лисице су сада јуришале на стада оваца. Уколико је више зечева зараза узимала маха, утолико је број растргнутих јагањаца бивао већи; лисице су међу њима правиле прави покољ. Било је случајева да једна лисица рас-

тргне дневно по више јагањаца. Оне нису убијале онолико јагањаца колико им је било потребно за храну, него су просто откидале са убијеног јагњета по парче меса и

даље настављале да убијају. У прво време фармери су били немоћни према новом непријатељу, јер су лисице ретко наилазиле у замке, а отровну храну која им је подметана пре њих би појели пси чувари.

Најгоре је било то што се ове прсте нису плашиле овних разбојника. Оне су мирно пасле траву и нису ни слутиле да им прети опасност од лисица које им се приближавају. Међу хиљадама оваца лисице су се тешко примећивале.

Најзад је једном фармеру из западне Аустралије успело да надмудри ове најдруквије животиње. Предложио је да се врши ноћни лов са рефлекторима. Први опити били су веома успешни, па се овај начин лова проширио по читавој земљи. Сада фармери и дању и ноћу учествују у овом необичном лову полазећи у њега колонама добро опремљених ципова. Свака кола снабдевана су великим рефлектором и приближавају се стаду са угашеном светлошћу. Кад се сасвим приближе стаду, онда се рефлектори упале муњевитом брзином. У том тренутку појави се ретко привлачна слика. Лисице уплашене буком мотора високо дигну главу и стану као укопане пред блиставом светлошћу рефлектора. Из мрака ту и тамо светле хиљаде очију ових лукавих разбојника. Тада почиње лов. Пажљиво људи нишане и пуцају. Тако непомичне лисице бивају лакше убијане и на бојном пољу остане их на стотину у току једне ноћи. Али, њихов број је тако велики да фармерима претстоји још мирно непреспаваних ноћи, док се коначно не ослободу овог новог и веома опасног непријатеља.

ИЗ НАШЕ ПРОШЛОСТИ

Хајдучка одела

Завреме османлиске владавине у нашим крајевима хајдучија је најпре била појединачна, а затим су се појавиле групе, док најзад није постала јак покрет народа у борби за ослобођење.

Хајдучи су се удруживали у чете од 30 до 40 људи. Између себе бирали су заповедника-харамбашу. То је могао бити само онај који се одликовао храброшћу, верношћу и оданошћу. Када би наступило ратно доба и народ се у масама почео да диже против непријатеља, хајдучке чете имале су и по неколико стотина људи. У већим операцијама удруживало се по више чета, тако да су понекад кретали у борбу одредима од по 300 до 400 хајдука. Хајдучи су често успевали да завладају планинама и да онемогуће османлиску владавину у читавим покрајинама.

Хајдучка дела и подвиге описали су народни певачи. Те песме заједно са старим епским песмама разносили су гуслари по свој земљи и будили у народу сећање на херојску прошлост, уливали одушевљење за даљу борбу, а у исто време стварали наду на скоро ослобођење.

Хајдучи су носили народну ношњу краја у коме су живели и хајдуковали, па се због тога не мо-

говића — Родољуба. У тој књизи Мар. С. Поповић, српски учитељ у Фочи, објавио је 219 народних песама, које је ископио по варошима: Стоцу, Пљевљима и Фочи.

Међу овим песмама налази се и песма која почиње са речима: Зора руди,

мајка ћерку буди. Тихомир Ђорђевић који је о овоме писао сматра да ова песма у Поповићевој збирци није ништа друго до Змајева песма Зора руди, само што је нешто краћа и што јој је завршетак нешто другачији. Змајева песма гласи:

Зора руди,
Мајка ћерку буди;
Зора свита,
Мајка ћерку пита:
Кажми, мила,
Шта си мајци снала.
Мајко мила,
Лепо сам ти снала:
Све прстење
И венце зелене;
Рузмарино,
Венчаник хаљина;
Калопера,
Ручнога свевера;
Многе свате,
Где нас кући прате;
Мене младу,
Младожењу Раду.
Сад тумачи
Шта тај санак значи.
Мила мати,
Ти ћеш боље знати
Да ли се збива
Кад се тако снови?

Песма коју је Поповић објавио у својој збирци гласи:

Зора руди, мајка ћерку буди.
Зора свита, мајка ћерку пита:
„Шћери мила, шта си ноћас снала?“
— „Све олтане и свилене даре,
И прстење и зелене венце,
Многе свате што ме двору прате.“
— „Нека бива што се у сну снови.“

Ђорђевић свој коментар закључује да ово није прва Змајева песма која је ушла у народ, али да и она као и друге показује колико је Змај био народни песник, затим докле су све његове песме, широм нашег народа, допирале и најзад како су се и колико у народу мењале.

НАЗИВИ КУКУРУЗА У НАШЕМ НАРОДУ

Поред општег познатог имена, кукуруз има и друге називе у разним крајевима наше земље, па ћемо неке навести: голокуд, коломба, коруза, кукуруз, кукуруза, куруз, куруза, мисир, мумуруз, мумуруза, муруз, печењка, ченка, турчинак, турчиња, урметни, ферметни, фурментни, царевина итд.

же говорити о чисто хајдучкој одели.

Харамбаше су обично носиле на глави шубару. Преко кошуље имали су прслук — демандан, украшен жутом срмом. Чакшире су биле широке, такозване потурлије, оперважене жутом срмом, чији је доњи део — пачалуци — прелазно преко српских оланака. Харамбаша је имао појас проткан свилом, звану тарамболос, а преко њега кожни појас — сјаљ у коме су биле: две кубуре, ханџар, пушка и сачма. То је било хајдучко оружје. Тако одевен харамбаша био је заогрнут до колена лугом горњом хаљинам од чоће — доламом. Она је била богато украшена срмом, имала је нешто краће рукаве, а спреда је била отворена.

ЗМАЈЕВА ПЕСМА У НАРОДУ

Године 1892 у Панчеву је изишла књига под насловом „Српске севдалјке“ из ковчежића Мар. С. По-

ЗЕМЉА ШЕКЕРАМА СНАИ СИМФОНИЈА ОД ВОЛТА ДИЗНИЈА

●ТИПА-ИЗ СЕ БЛИЖИ КРАЈУ, ПРЕСУДАН ЈЕ САДА ЧАС! ПУБЛИКА ВЕЋ ДИГЛА ГРАЈУ И НАВИЈА У САВ ГЛАС!

ХАЈД! ПОЖУРИ, ТУ ЈЕ МЕТА! МОРА ДА ТИ СУЉУК СМЕТА!

УХ, ПАДОХ У НЕШТО МЕКО! У ЛЕПЛИВО ТЕСТО НЕКО!

ГЛЕ, ТО СУ РЕЗАНЦИ ОД ШЕКЕРНЕ РЕПЕ! САД ЋЕ МАЈСТОР-ЋУРУ ЦЕЛОМ ДА ОБЛЕПЕ!

ИЗ НАШЕ ПРОШЛОСТИ

Плате чиновника у Првом устанку

До 1811 године Карађорђе и совјетници нису добијали плате из народне касе, него им се давао такозвани тани (депутат) и то месечно по осамдесет до сто гроша за издржавање.

Од 1811 године одређено је да се Карађорђе даје по 24.000 гроша (2.000 дуката) на годину. Совјетницима је било одређено по 6.000 гроша. Секретари Совјета имали су по 200 до 400 гроша, чланови окружног магистрата по 400 гроша, а секретари по 30 дуката. Поред тога и чланови и секретари добијали су још и по 500 ока жита и по једно говече. Претседатељ магистрата у Београду имао је 1.000 гроша, а чланови 500. Војводе нису имали плате, него су по једно село имали које им је радило. То село нису терали на војску, него само онда када је била велика нужда. Тако су се издржавали и капетани који су служили војводама, а који

знак налази се на новцима краља Уроша I, двоглави орао на новцима Душановог властелина Оливера, а лав на печату Вука Бранковића из 1388 године. О

неком српском државном грбу за време Немањина нема података. У Србији су грбови чешћи, сасвим по западним угледима формирано, тек за време деспота.

ЗАГОНЕТКЕ — НАРОДНА ЗАБАВА

У ранија времена поједине породице састајале су се на селу, где би до дубоко у ноћ проводиле време забављајући се на разне начине. Једна од тих забава биле су и загонетке, од којих ћемо овде набројати неке:

- Четири брата путују, трче, један другог не може да стигне. (Точкови)
- Без коре уђе, с кором изађе. (Хлеб у пећи)
- Чуча чучи, бега бежи; скочи чуча па ухвати бегу (Мачка и миш)
- Пролеће веселим, лето хладим, јесен храним, а зиму грејем. (Дрво)
- Сам лончић у пољу ври. (Мрвињак)
- Беле коке с неба пале, па су врата затрпаде. (Снег)
- Кућица у горици на једној ножици. (Печурка)
- Без ивера на води ћуприја. (Лед)

су се раније називали буљубашама.

Учитељи Велике школе у Београду имали су по 1.000 гроша на годину.

Карађорђеви момци имали су по 60 гроша на месец. Буљубаша Петар Јокић имао је 6.000 гроша на годину и два ата. Момци Јакова Ненадовића имали су по 15 гроша на месец. Пандури који су служили код војвода узимани су из задружних кућа, али плате нису имали.

ПРВИ ГРБОВИ У НАШОЈ ЗЕМЉИ

Грбови су дошли у нашу земљу из западне и средње Европе, где су се у току 12 векова развили из војничких знакова. Први грбови у Словеначкој појављују се на печатима племићких породица још у последњим деценијама 12 века. У приморске крајеве донесени су из Италије, а у Хрватску, где их налазимо на печатима 13 века, из Угарске. Готово у исто време са западном и средњом Европом развили су се грбови у Хрватској, Далмацији и Словеначкој.

Хералдичких знакова (хералдика је наука о грбовима) има у Босни на печатима из 13 века, а прави грб се налази на новцима и печатима краља Твртка I. Крајем 14 века има их и на печатима Балшића у Зети.

У Србији до времена цара Душана постоје усамљени и нередовни хералдички знаци на новцима и печатима. Правих формалних грбова у то време још нема. Крнн као хералдички

- Читав дан иде, из куће не излази. (Пуж)
- Беле коке испод стрехе врире. (Зуби)
- Један дуд, на њему два наест грана, на свакој грани по четири гнезда, у сваком гнезду по седам јаја. (Година, месеци, недеље, дани)
- Нит'га зобљу храни, Нит'га бичем туче, А кад оре — Шест плугова вуче. (Трактор)

ЖИВЕ МАШИНЕ

Идијаја Бакстон, земљорадник из Дербишира, у Енглеској, није умео ни да чита ни да пише, није знао да се бројеви могу изразити и писменим путем, нити је икад научно да употребљава чак ни најобичније математичке термине као што су хиљада, милион или милијарда. Па ипак, о њему се средином осамнаестог века у читавој Енглеској причало као о највећем математичком феномену на свету. Кад се 1754 године Идијаја Бакстон појавио пред Краљевским ученим друштвом, чији су чланови желели да се увере колико истине има у причама о томе математичком чуду, његова способност да напамет врши све аритметичке радње занста их је зачутила. Бакстон је могао да сабира, множи и дели и милионске бројеве, мада до тад икад није ни чуо за реч „милион“. За велике бројеве он је имао своје изразе: паче, јато, чопор и слично.

Бакстон иначе није био много бистар и мислио је веома споро. Због тога му је требало прилично времена да „изради“ неки задатак из рачуна, али су зато његови резултати увек били тачни. Он је рачунао „на рате“, идући за својим плугом или косећи траву, и оно што не би успео да израчуна једног дана остављао је за сутрадан, никад не заборавајући „где је стао“. Године 1750 један енглески математичар поставио му је овакав задатак: ако ти данас дам један фардинг (енглески новчић који вреди четврт пенија), сутра два и тако сваког дана двоструко више од онога што сам ти дао претходног, колико ћеш новца имати после 140 дана. За осам дана Бакстон је био готов са рачунањем. Његов резултат био је тачан, а број који је добио имао је 39 цифара. Тада га је математичар запитио да ли би могао тај број да помножи самим собом. Бакстону је требало два и по месеца да то израчуна.

Људи са оваквим способностима веома су ретки и Идијаја Бакстон био је први „математички феномен“ за који се зна. Уствари досад је у свету било свега тридесет људи који су могли да раде напамет веома сложене рачунске радње, за које би чак и професорима математике били потребни не само оловка и логаритамске таблице, већ и прилично времена.

Ова необична способност брзог рачунања напамет обично се јавља још у детињству и, сем два-три изузетка, остаје кроз цео живот. Зера Колберн из Вермонта, у Америци, био

је право математичко чудо (око 1.775 метар) да би прешао раздаљину од 800.000.000 миља, он је после педесет секунди размишљања одговорио: 724.114.285.714. Одговор је био тачан. На питање колики је квадратни корен броја 119.550.669.121, десетогодишњи дечак одговорио је после тридесет секунди: 345.761. Занимљиво је да је касније и Билеров син био право математичко чудо.

Немац Ј. Дазе био је „рачуница“ Бакстоновог типа. Он није рачунао брзо, али је могао да „оперише“ фантастично великим бројевима. Берлинска академија наука дуго је испитивала његову способност. Закључак је гласио: „Изгледа да Дазеовој способности нема краја“. Том приликом било му је дато да помножи два броја од којих је сваки имао по сто цифара. Тај задатак Дазе је радио у глази осам часова и за то време био је под сталном контролом члана акадеције. Али, он није увек био тако „спор“. Једном је за 52 минута нашао квадратни корен једног стотифреног броја.

Но, и поред свега тога, Дазе се не би могао назвати математичарем. Он икад није могао да разуме ни најједноставније геометричко или алгебарско правило и његов рад био је чисто аритметички.

Један од најпознатијих и најдаровитијих математичких феномена данас је свакако Бакомо Инауди. Он напамет врши све рачунске радње с бројевима од неколико десетина цифара. Између осталог, у стању је да одмах каже којег је дана у седмици био неки одређени датум из прошлости. Једном га је неки математичар запитио којег је дана био 9 септембар 1752 године. Инауди је без размишљања одговорио: „Ниједан“. И заиста, 9 септембар 1752 био је један од оних једанаест дана који су изостављени кад је био уведен грегоријански календар.

Занимљиво је да готово сви математички феномени имају изврсно памћење, али само ако су у питању бројеви. Они су у стању да понове читаву листу бројева ако им је прочитана само једном, али ће тешко моћи да запамте много краћи низ слова или речи. Поред тога, они лакше запамте бројеве ако их чују, него ако их виде исписане. Билеров син је, на пример, тврдио да му се један број много јаче уреже у главу ако га неко само једном наговори, него ако га он сам прочита два десет пута.

ТЕРМИТИ НАСТУПАЈУ

Једног дана гувернер Мадраса снажно је ударио песницом по свом писачем столу. У истом тренутку ди гао се облак прашице и стола је нестало. Увече је дууно јак ветар, па се срушила и гувернерова палата. И њу су као и сто издубили термити, па се зато сва трашина, расула под првим ударцима јачега ветра.

Ова гладна војска процрла је била и у један енглески ратни брод у луци и прожара ла све што је било од дрвета, тако да су гвоздени топови пропали у утробу лађе кроз дрвену палубу. На исти начин термити су уништили и један шпански ратни брод. Све се то није догодило тако давно; то је било крајем прошлог столећа.

Ови инсекти жваћу дању и ноћу огромно тропско дрвце, куће, књиге, одећу, обућу итд. Само у току једне једине ноћи они су појели велика дрвена кола од којих су остали само гвоздени обручи и точкава. Кад су термити гладни они навалују и на црни лим. Прво га овлаже док не почне да рђа, па онда рђу гутају.

Недавно су термити у огромним таласима запажени и у неким земљама на јужним и северним обалама Средоземног Мора. Последњих година многе зграде у Италији и Шпанији страдале су од њих.

Доскора се сматрало да температура која је нижа од тропске штити Европу од тих напасника. Али, изгледа термити почињу да се навикавају и на европску климу, бар у јужним крајевима нашег континента. У француском граду Ла Рошел термити су проузроковали пад појединих кућа и прождрали читаве архиве.

Према једној статистици, ови крупни мрави нанели су у току 1934 године у САД штету која је процењена на

45 милиона долара. Од тог времена штета од термита није се смањивала. Они су пронађени чак и у музеју Метрополитен у Њујорку, у библиотеци Врховног суда и у једној цркви у Вашингтону. Због тога је један амерички институт опробао око 400 разних средстава да би уништио термите, али није постигао никакав успех. Ти слепи створови брзо се навикавају и на најјаче отрове као што је арсен.

Термити су у Риму напали и Ватиканску библиотеку и архиву. Неки стручњаци сматрају да је угрожена и црква св. Петра.

Из дана у дан излегу се милијарде младих термита, тих животињца чија је врста стара милионима година. Они су се увек досад прилагођавали животним приликама и околини у којој би се нашли и на тај начин доказали своју изванредну отпорност. То су највећи прождрљиви које је природа икада створила. Због тога и није чудно што су чак и у последњу ушли која гласи: „Прождрљиви као жути мрави“.

ИПАК ЂУРА ДАЈЕ ТРИИ ЗАПЕО ИЗ ПЕТНИХ ЖИЛА! А И БРАНА ПУТ СВОЈ КРИИ, РЕКЛО БИ СЕ: ИМА КРИЛА!

ИПАКОСТИ ЈЕ СВОЈЕ ЂУРА ПОСТ'О ЖРТВА ЗБОГ ШЕКЕРНЕ РЕПЕ ОСТА ТРКА -МРТВА! ДО ЦИЈА СУ ДОШЛИ СИЛНО, КАО ВЕТАР, И ЗАЈЕДНО СТИГЛИ, БАШ У МИЛИМЕТАР!

СУДИЈЕ ЋЕ САДА ТАЧНО ДА ПРОЦЕНЕ ОД ЊИХ ДВОЈ'ЋЕ КО ЈЕ ПОБЕДИЛАЦ ПРАВИ! КАД САБЕРЕ ЖИРИ СВЕ РЕДОМ ПОЕНЕ РЕЗУЛТАТ ЋЕ ТАДА МОЌИ ДА ОБЈАВИ.

НАСТАВИТЕ СЕ

Знате ли све о грому?

Страх од грома је веома распрострањен. Има људи који су осетљиви на разне атмосферске утицаје и приликом олује постају необично узбуђени, добију главобољу, убрзано дупање срца, изгубе апетит и сан. Урођени инстинкт страха још више се појачава напетости која у природи влада пред олују. Човек то осећа као да је каква веома осетљиви електрични апарат. У тим тренуцима ми смо као набијени електрицитетом. Хиљаду волти теку нашим нервима. Свака

нас ситница дражи, а по кожи осећамо гнев природе. Неки људи чак успевају да се ослободе вишка електрицитета. У бурној атмосфери, нарочито у високим планинама, често долази до прањкења тог електрицитета кад им кожа дође у додир са оградом од степеница, каквом вуненом или свиленом тканином. Та прањкења прањена су slabим

пуцкетањем, а понекад и малим варницама. Ако сте провели извесно време у некој одаји где има електрицитета, поред какве електричне машине, покушајте да се чешљате крај свога радио-апарата који је регулисан на неку безгласну дужину. Коса ће вам се лепити за чешаљ, из ње ће излетати варнице, а у звучнику ћете чути карактеристично пуцкетање. То сте и ви проузроковали олују у минутајури.

Занимљив је случај једног човека који се шетао улицом једног топлог и сувог дана, кад кви су обично дани пред олују. Он је одједном зачуо како га неко зове. Окренуо се и опазно своју снаху. У тренутку кад се с њом руковао, осетио је јак трзај. Мада је бол био прилично јак, брзо је престао. Тек после неколико дана открио је узрок ове чудне појаве: хаљина његове снахе била је начињена од ровила, пластичне материје која се, као што бива и са крзном, напунила атмосферским електрицитетом. Жена је, поред тога, носила и ђонове од каучука, који су је изоловали од земље. На тај начин постала је нека врста малог облака пуног електрицитета, који се испразнио додиром руке.

Дирекабил „Граф Цепелин“ лагано се напунио електрицитетом на свом путовању преко Атлантике и западио се у тренутку кад је конопач додирнуо земљу. Да би се то избегло, возачи камиона који легли превозе бензин пуге да им се гвоздени данац вуче по земљи и на тај начин спречавају да се електрицитет накупи у већој количини, јер га непрестано шаљу у земљу.

Нажалост, човек не може увек тако лако да празни своје нерве, који такође купе електрицитет из атмосфере. Институт за физичку географију у Берну означио је необично бурну климу своје земље као узрок великог броја самоубиства.

Можда изгледа чудно, али тачно је да је електрицитет из ваздуха причинио више штете овим малим ударима — физичком потиштености и злим расположењем код људи — него громом. А да ли, бар, има какве заштите од утицаја електрицитета на наше нерве? Несумњиво је да уредан живот, умерен рад, одмор у одређене часове и борба против неуравнотежености претстављају први корак у том правцу.

Уствари, страх од грома је много већи од саме опасности. Ако упоредимо број жртава од грома и број настрадалих у саобраћајним несрећама, видећемо да је ових последњих много више. По француским статистикама, гром убије годишње 24 до 40 лица, док број жртава саобраћаја понеког дана, само у Паризу и околини, може бити знатно већи. Али, и поред тога што је вероватноћа погибљи од грома мала, ипак треба бити опрезан. Изнећемо овде неколико основних правила за чување од грома.

Ако се купате, изиђите одмах из воде, јер је ваша глава острвце у које гром може лако да удари. Ако сте у чамцу, завеслајте што пре ка обали. Немојте се задржавати на песку крај воде, јер можете настрадати од грома чак и ако ни удари на више стотина метара од вас, пошто је мокар песак одличан спроводник електрицитета. Ако се возите аутомобилом, останите у њему, јер је метална каросерија савршен громобран. Немојте стајати у пољу док грми, а нарочито не трчите лево-десно, јер се излажете још већој опасности. Немојте се склањати под дрво, јер статистике доказују да је једна третина жртава од грома била убијена испод дрвета. Дрво је рђав спроводник електрицитета, па зато муња која удари у дрво клизи по вршини, по кори дрвета, затим по површини земље и убија онога који се ту затекао. Најопаснија су баш она дрвета која уживају глас да их гром најмање бије, а то су: буква, липа, бреза и јабука. Гром клизи низ њихово стабло уместо да удари у њ, као што је то случај с храстом и тополом.

Ако се налазите у пољу кад почне да грми, најбоље је да легнете потбушке у неки јарак. Један савојски селџак орао је њиву кад је наишла олуја. Он испрегну коње, одведе их у најближи јендек, па и он леже крај њих. После десет минута гром је ударио у њ. Бицикл, клинци на шпелема, окован штап и слични предмети могу играти велику улогу кад је гром у питању и зато није чудо што су на десет жртава од грома осам људи, а само две жене, јер се људи више служе оваквим предметима. У САД развитак телевизије створио је нову опасност од

ВЕРОВАЊИ

БЕСПЛАТНЕ КОЛЕВКЕ
На острву Галапагосу све бебе имају бесплатне колевке. Те колевке уствари су оклопи циновских корњача

што би у преводу значило: „Храм од два и по дана“. Наиме, постоји веровање да је овај велелепни храм саграђен за свега нешто више од два дана.

КАО МЕДВЕД...
Од 1910 године Артур Герке из Висконсина, у Америци, сваке године леже у постељу 1 новембра да из ње устане тек 1 маја. Он, наравно, не преспаву зиму баш као прави медвед, али се читаво то време не диже из постеље. Герке тврди да овакав „зимски сан“ необично повољно утиче на његово здравље и расположење.

које могу да буду тешке до 175 килограма, а дуге метар и по. Постављањем на веома једноставне ногаре, оклоп циновске корњаче зачас се претвара у удобну колевку.

НАЈЧУДНИЈА ОСУДА У ИСТОРИЈИ

Мишел де Морнијак (1563—1632), француски министар финансија, био је оптужен да је ковао заверу против Ришеља. На суђењу је било доказано његово учешће у завери и због тога је био осуђен на казну

ЈЕДНИМ УДАРЦЕМ ДВА НОКАУТА

Боб Мекембриц, боксер из Њујорка, оборно је једним ударцем свог противника који је пао на конопце. Од силне ударица изваљало се један стуб на рингу и нокаутирао Мекембрица.

ВЕЗИЉА БЕЗ РУКУ

Јохана Софија из Клауснича, у Немачкој, родила се без обе руке. Упорношћу и стрпљењем она је успела да савлада тај телесни недостатак и да научи да пише, црта и везе — ногама.

за коју се с правом може рећи да је најчуднија у историји. Наиме, према пресуди Морнијак је морао до краја живота да носи своје одело окренуто наопако. Овакво понижење Морнијак није могао да поднесе и од очајања је умро још у за- твору.

САГРАЂЕН ЗА ДВА И ПО ДАНА

У Ајмеру Рачпутана налази се храм који се сматра најлепшим храмом у читавој Индији. Таваницу храма подупиру четрдесет стубова који су сви међусобно различити. Овај храм носи име „Архај-дхи-ка-донира“.

Високе антене у облику слова Н, које се налазе готово на свим крововима, претстављају одличну мету за гром. У већини случајева изгори само калем при улазу у апарат, али се може догодити да се и кров запали. у Француској, где антене постављају у облику положеног слова Н, није досад забележен ниједан случај удара грома. Али се зато ноћу, кад је ваздух пул електрицитета, или за време олује, може видети како се око сваке антене налази као неки ореол од плавичасте светлости.

Један радник кога је ударила струја од 45.000 волти, што отприлике одговара муњи, био је повраћен у живот после 15 минута вештачког дисања. Имао је само незнатне опекотине. Али, после пет дана умро је — од уремије. Секцирањем је утврђено да му је гром уништило много мишићних ћелија на рукама и леђима и да су ти отпацци запушили бубреге. На Сорбони је једног асистента ударила струја од 18.000 волти и он је двадесет четири часа после тога имао мокраћу прну као мастило. Но, ово су изузетни случајеви. Обично муња никад не оштети организам толико да би живот био доведен у питање, уколико не захвати виталне органе, као што су срце, плућа и мозак.

Једну од тежких последња удара грома претставља ми-

ДВОЈНИЦЕ

Двојнице су омиљени музички инструмент многих народа, а волели су их још и стари Грци. По легенди, двојнице је измислила богиња Атина, али чим је почела да свира бацила их је, јер је видела да се приликом свирања на лицу праве ружне гримасе.

Двојнице су Грцима дошле из Фригије, у Азији. Отменији свет није волео да свира у њих, али су други људи свирали и били су радо позивани на гозбе да увесељавају госте.

Једна друга легенда прича да је малоазиски бог Марсијас нашао двојнице које је Атина бацила и научно да свира. Он је био тако задовољан својом свирком да је позвао бога Аполона на музички двобој. Аполон је пристао, те је он свирао на лиру, а Марсијас у двојнице. Музе које су присуствовале томе такмичењу оцениле су да Аполон лепше свира, па је Аполон после тога везао малоазиског бога Марсијаса за један бор и одрао га.

Уствари, то такмичење није ништа друго него симбол борбе између малоазиске и грчке музике. Грке је много вређало то што се стално истицало да су они примили музику од малоазиских народа, па је отуд и поникла легенда о овом двобоју у којој Грчка побеђује Малу Азију.

Бог Марсијас прешао је тако у грчку, а доцније и у римску митологију. Њему су подизани кипови на трговима многих римских градова и они су били симбол слободe. Најчувенији је био онај који се налазио на римском форуму.

Двојнице су добиле то име код нас због тога што се праве две издубљене цеви од једног дрвета. Лева цев има три, а десна четири рупе за прсте. Кад се у њих дува слабије, онда се добијају природни тонови, а кад се дува јако, онда се добија горња октава природних тонова. Пошто има двојница разних величина, то су и почетни тонови различити.

Кроз историју АТОМА

...И У РЕКОРДНО КРАТКОМ ВРЕМЕНУ, УДРУЖЕНИМ СНАГАМА, ИЗРАЂЕНИ СУ РАЗЛИЧИТИ ЕЛЕКТРИЧНИ УРЕЂАЈИ, ПОДИРНУТЕ ЦИНОВСКЕ ЗГРАДЕ И ПОСТРОЈЕЊА И УСКОРО СЕ...

...У ОАК РИЉУ МОГЛО ПРОИЗВЕСТИ ДОВОЉНО ЧИСТО УРАНИЈУМА 235 ПОТРЕБНОГ ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ ЛАНЦАНЕ РЕАКЦИЈЕ

И СВЕ ТО ДА БИ СЕ НАЧИНЛА ЈЕДНА БОМБА?

...НОВЕ ИЗВОРЕ АТОМСКЕ ЕНЕРГИЈЕ. У ЧИКАГУ 2 ДЕЦЕМБРА 1942 У ЈЕДНОЈ ТАЈНОЈ ЛАБОРАТОРИЈИ...

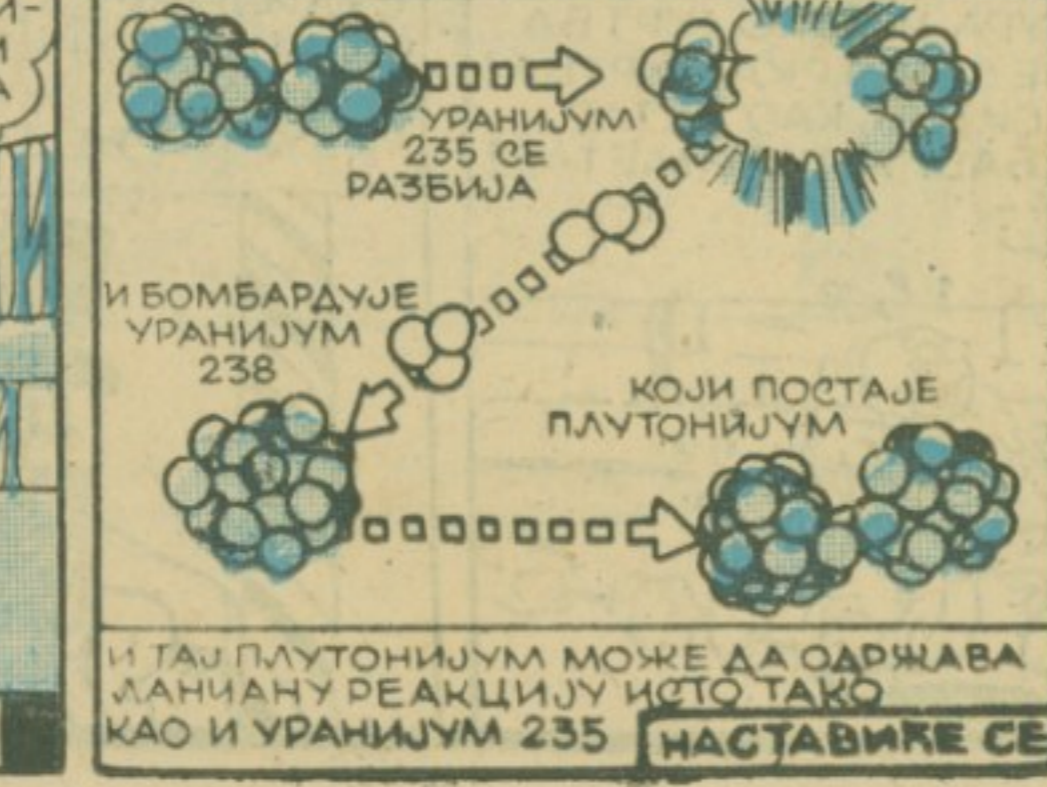
УСПЕЛИ СМО! УСПОСТАВИЛИ СМО КОНТРОЛИСАНУ ЛАНЦАНУ РЕАКЦИЈУ!

И СТВАРАМО ПЛУТОНИЈУМ.

ПЛУТОНИЈУМ? ШТА ЈЕ ТО?

У ЈЕДНОМ УРАНИЈУМСКОМ РЕАКТОРУ ЛАНЦАНА РЕАКЦИЈА УРАНИЈУМА 235 МЕЂА АТОМЕ УРАНИЈУМА 238 У ПЛУТОНИЈУМ 94

ЧИЈИ ЈЕ ОВО ЖИВОТОПИС?

Овде ћемо вам дати животопис једнога нашега песника.

Он се родио 30 јуна 1810 године у Церовцу, недалеко од Љутомера, а умро 20 маја 1851 године у Загребу. Пошто је свршио гимназију у Марибору, он се 1830 године уписа на универзитет у Грацу као филозоф. Студент је био пуних осам година, али је свршио само две године филозофије и прву годину права, пошто се био сав посветио учењу европских и словенских језика, затим проучавању књижевности и народног препорода. Прекинувши заувек студирање права, наставио се у Загребу 1838 године. Године 1846 постао је секретар Матице Илирске. Ту дужност вршио је све до смрти. Уочи револуције 1848 године учествовао је на Словенском конгресу у Прагу, на коме је био један од потпретседника.

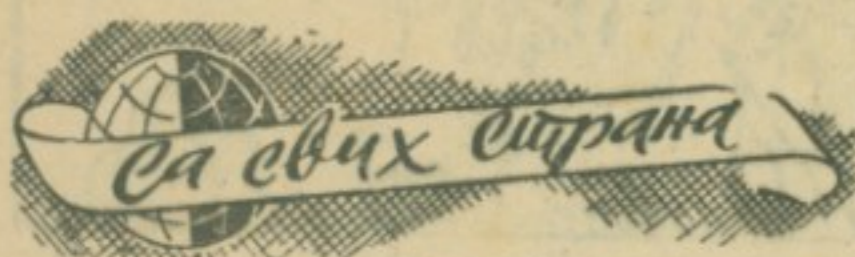
Као Словенац у почетку је певао само на свом дијалекту. Прво му је штампана песма-балада „Стана и Марко“, у „Даници“ 1835 године. У „Даници“ су 1837 године почеле да излазе и његове „Булабије“. Издао је збирке песама: „Булабије“ (1840), „Гласи из дубраве жервинске“ (1841) и „Гусле и тамбура“ (1845). Скупљао је народне песме по Штајерској, Крањској и Коруској, али је од тога издао само први део под насловом „Народне песме Илирске“ (1839). Он је међу првима опазио важност народне мелодије као извора за уметничку творку, па је у Штајерску скупно око стотину народних мелодија. Он је један од главних претставника илирзма као романтичарски националист, песник и критичар. Први је међу Словенцима пристао уз идеју народног јединства, а прву своју штампану песму потписао је својим новим национализованим именом и презименом и томе је додао да је „Илир из Штајера“. Као типичан претставник илирске идеје он је знато утицао на културни живот Словенаца. Исто тако он је први лирски песник и један од најчистијих романтичара илирскога доба. У „Булабијама“ је опевао своју несрећну љубав према Љубици Кантили, која је млада умрла. Његово је најлепше песничко дело „Санак и Истина“ (1845). То је низ сонета и газела. Он је и најбољи илирски сатирик, али је своје сатире мабо објављивао. Најуспелија му је сатира „Хрват пред отвореним небом“ (1848).

Ако се још нисте сетили о коме је реч, читајте даље.

Он је оснивач хрватске књижевне критике. Написао је оцену прве хрватске опере „Љубав и злоба“ од Ватрослава Лисинског, па је тако постао и први музички критичар. У листу „Коло“, чији је био један од првих покретача, појавили су се и његови први научни радови из области фолклора, историје и филологије. У летопису Матице српске (1846) написао је Мисли о књижевству и изјаснио се за победу Вукових начела о књижевном језику. Његов лирски талент само се делимично развио у поезију. Као илирски идеолог он је у колу препородитеља најпунитији израз свога доба.

Ако се нисте сетили о коме је реч, дајемо вам одговор.

(Станко Враз)

МЕНЕСТРЕЛИ И МИНЕЗЕНГЕРИ

Жонглери су били вештаци у бацању и хватању разних предмета, изводили су мађионичарске и гимнастичке вештине, а поред тога били су познати певачи Средњег века. Њихови наследници, менестрели, престали су да се баве другим вештинама сем свирањем и певањем, тако да су у Средњем веку били познати само као музичари. Они су успели да крајем 14 века оснују и свој еснаф. Њихова корпорација постојала је све до краја 18 века. Назив менестрели долази од латинске речи министријалес, што значи слуга. Минезенгери су били немачки песници-певачи у 12 и 13 веку. Они су сами певали песме и пратили се на гудачким инструментима. Њихове мелодије нису сачуване.

ШТА ЈЕ УМА?

Ума је масна зеленкаста, плавичаста или сива глина. Она садржи магнезијум и стога јако упија масти. Употребљава се за вађење масти из израђеног сукна, а понекад служи и место сапуна за прање рубља и за измицање. Има је и у нашим крајевима.

НАЈТЕЖА ДРВЕТА

За најтежа дрвета сматрају се тропска дрвета гвајакум и жакарада којих има око четрдесет врста, а расту на Бермудским Острвима и у Бразилији, затим абоносово и кабол дрво. Сва ова дрвета потону чим се спусте у воду.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

КАКО ЈЕ КЕНГУР ДОБИО ИМЕ

Кенгур је добио име захваљујући једном неспоразуму. Када је енглески морепловац Џејмс Кук пре неких два стотина година доспео у Аустралију видео је необичну животињу-скакавца какву пре тога није видео ни у једној другој земљи. Хтео је да један примерак понесе у свој завичај, јер му иначе у Лондону нико не би веровао да постоји таква животиња.

Аустралиским црнцима, са којима је вршио размену робе, објаснио је значаја да му набаве један примерак. Кад су му донели животињу у кавезу, опет је знацима тражио да му кажу њено име. На то су му они стално одговарали „Кенгу-ру“, па је он из тога закључио да се ова необична аустралиска животиња зове „кенгу-ру“. Тек после много деценија, када је аустралиски језик проучен, сазнали се да је „кенгу-ру“ уствари значило „Не разумем те“. Тако је све до наших дана кенгуру остало то име.

*АРАКАНГА

Араканга је дугорепа арапа папаџа. Она је дуга 85 сантиметара. Њено перје је црвено, жуто, модро и зелено. Живи у тропској Америци, а може да доживи дубоку старост. Урођеници је радо гаје.

ШТА СУ СКУЛЕРИ?

Скулери су уски тркачки чамци у Енглеској у којима сваки веслач вози са по два весла, то јест са по једним у свакој руци, без кормилара. Скулери се називају и чамци којима се служи за превозење преко река, нарочито преко Темзе.

АТОМСКА ЕНЕРГИЈА У МЕДИЦИНИ

У свету се чине велики напори да би се атомска енергија што успешније применила у болницама и лабораторијама. Атомски научници и лекари непрекидно покушавају, у последње време с доста успеха, да лече рак и друге болести употребом атомске енергије. Главни препарат прет-

стављају радио-изотопи. То су хемиске супстанце које су у атомским реакторима начињене радиоактивним. Помоћу њих лекари могу да прате ток многих физичких стања, па чак и да утврде постојање можданих тумора који се рентгеновим зрацима не могу видети. Према извештајима из 39 држава које их већ употребљавају, оне су биле од велике помоћи у многим случајевима.

НОВ ЛЕК ЗА ДЕЦУ

У Спринг Хил колеџу, у Алабами, пронађен је један нов лек, који је већ спасао многе деце живот. Он успешно делује код разних обољења органа за дисање, како код инфективних, тако и у случајевима отежаног дисања. Нови лек узима се у облику магле коју деца удишу.

НАЈЛОН ЗАМЕЊУЈЕ И БИВОЉУ КОЖУ

Тешке шинеле од бивоље коже, које је годинама носила канадска коњичка полиција, замениће ускоро шинеле начињене од најлона. Нови шинели биће трипут лакши од бивољих, савиљивији и много погоднији за кретање, док ће у исто време претстављати одличну заштиту од кише, снега, хладноће и оштрих ветрова.

КО СУ БИЛИ АПАШИ?

Апаши су црвенокожачко племе из групе Атабаска који живе у Северној Америци. Они су успели да продру са реке Колорадо до Мексичког Залива. Живели су номадским животом, а били су неустрашиви и веома вешти јахачи. Бавили су се ловом, али су јако били склони пљачки. Годинама су заглавали велики страх Публо Индијанцима, те су уносили немир у њихов тихи ратарски живот. Белци нису волели и увек су их непријатељски сусретали. У новије време успело је да се Апаши коначно наसेле у резервацијама у Аризони и Новом Мексику. Због тога што су били склони пљачки и разним насиљима, њиховим именом назива се сав онај олош склон неделима, а који живи у великим градовима.

ПРЕТСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА ПО ЈУПИТЕРОВОМ СЈАЈУ

Време на Земљи може се одредити по сјају планете Јупитера, који је веома осетљив на сунчево зрачење. Ово је изјавио др Ралф Шапиро, члан Института за ваздушна испитивања у Масачусетсу. Он је до тога закључка дошао посма трајући фотографије Јупитера у току 25 година и мерећи јачину његовог сјаја с разних тачака на земљи. Др Шапиро сматра да ултравиолетно зрачење знатно утиче на Јупитерову атмосферу и да су промене у његовом сјају увек праћене атмосферским променама. Посматрајући атмосферу других планета, — закључује он, — могу се много лакше добити подаци потребни за претсказивање времена на Земљи него посматрајући саму Земљину атмосферу.

ВЕШТАЧКИ ВЕТАР ДЕСЕТ ПУТА БРЖИ ОД ЗВУКА

За потребе Технолошког института у Калифорнији направљен је пробни тунел кроз који ће струјати ваздух брзином од преко 12.000 километара на час, тј. десет пута брже од звука. Овај тунел направљен је да би се испитала конструкција ракета намењених будућим међупланетарним путовањима. Посматрајући кретање ваздуха кроз тамне металне табле, научници ће утврђивати степен његовог пријањања за спољне површине авиона. Температура ваздуха који се креће кроз тунел овако великом брзином достиже и 6.650 степени.

ДИСАРТРИЈА И АНАРТРИЈА

Дисартрија је поремећај изговора који настаје услед узетости живаца у мозгу и мишића који служе при стварању речи (језика, усана, грла итд.) Изговор болесника је нејасан, понекад и кроз нос. Анартрија је виши степен дисартрије и болесници тада говоре потпуно неразумљиво.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

МИША И СЛАТКО

Мишина мама начинила је полицу у подруму на којој је држала тегле са слатким. Полица је била у облику квадрата и са сваке стране подељена прецагама на три дела. Мама је скувала 60 тегли слатког и распоредила их као што је на слици означено; у сваки угао метнула је по шест тегли, а у средња одељења по девет. Кад је сместила тегле, пребројала их је и запамтила да са сваке стране полице има по 21 тегла. Мислила је да је довољно

да то запамти па да одмах примети ако јој која тегла недостаје.

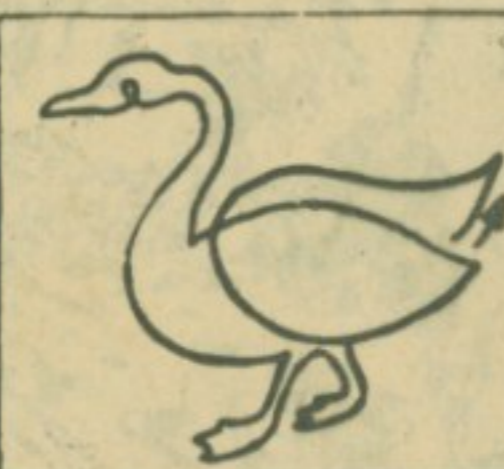
Миша, знајући како је мама пребројала тегле, сиђе једног дана у подрум и узме четири тегле, а остале тако размести да опет буде са сваке стране по 21. Разуме се, мама није приметила крађу кад је сутрадан пребројала тегле. Са сваке стране било је онолико колико је она при остављању тегли избројала.

ДА ЛИ СТЕ ДОБАР РАЧУНИЈА?

Борко, Миша и Неша станују у једној високој кући, која има приземље и шест спратова, а укупно 180 степеника. Миша се мора пет и у двапут више степеника него Борко, а од Мишиног до Нешиног стана има исто онолико степеника колико од приземља до Борковог стана. Чика Сима, међутим, да би дошао до свога стана на последњем, шестом спрату мора да пређе онолико степеника колико сва три дедета. На коме спрату станује Борко, на коме Миша, а на коме Неша? Зна се да је између свију спратова исти број степеника.

Ако не знате, рећи ћемо вам: Борко станује на првом спрату, Миша на другом, а Неша на трећем.

У ЈЕДНОМ ПОТЕЗУ

У једном потезу, кад почнеш од репа, и одржиш везу — биће гуска леп.

... првих година колонизације Канаде појавили су се за време рата који је удружена Европа водила против револуционарне Француске. Тада је Конвент био издао једну наредбу по којој се у ресторанима смело служити само по једно или два јела и једна врста пића. Да не би изгубили своје сталне муштерије, гостионичари су им кришом додавали списак јела и пића која су држали скривена. Од тих спискова постали су касније јеловници.

Пуних седамдесет година карте за играње играле су улогу новца.

...лакше је носити две кофе пуне воде него само једну, јер се са две кофе боље одржава равнотежа тела.

...петролеј је првобитно употребљаван само као лек.

...мада љуска од јајета изгледа на први поглед крта, она је, уствари, веома отпорна. Ако јаје по-

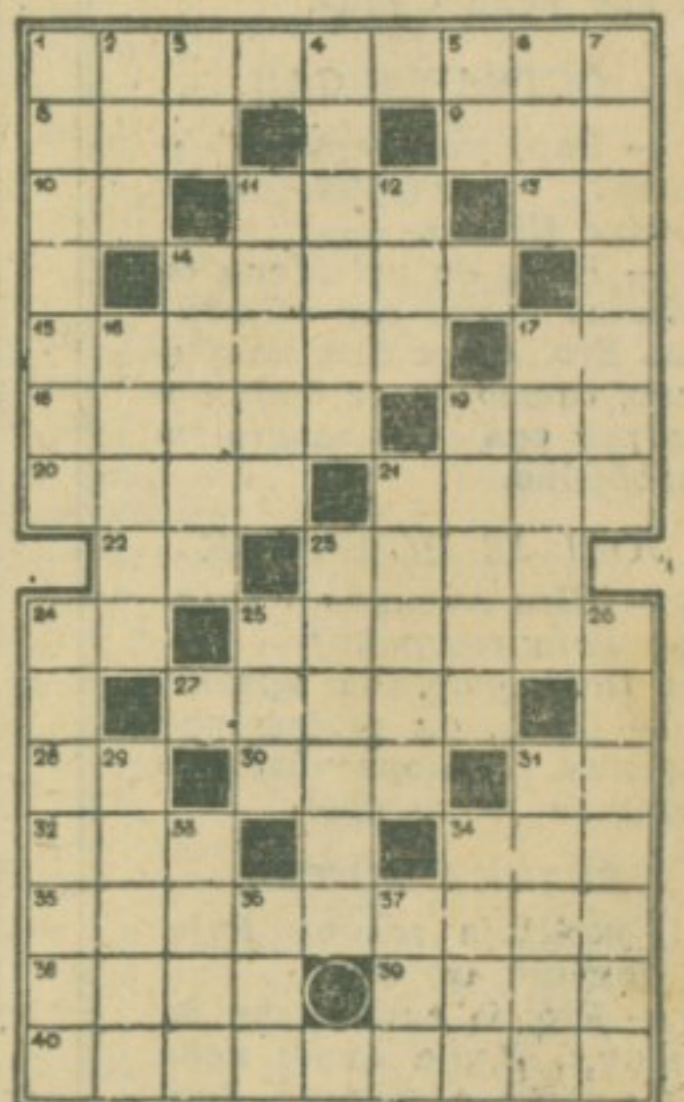
... код папуанских људова обичај је да удовица све до своје смрти носи обешене о врату добању и бутне кости свог умрлог мужа.

ставимо тако да својим дебљим крајем стоји на столу, а на његов врх ставимо тег од 25 килограма, оно се неће разбити.

Водоравно: 1) руски песник из 18 века; 8) марка нашег авиона; 9) дазматинско мушко име; 10) хемиски знак за молбден; 11) показна заменица; 13) коњ; 14) град у Јапану; 15) хтење; 17) иницијали презимена и имена енглеског социјалисте-утописте; 18) полупаразитска биљка; 19) немаи; 20) део римске одеће; 21) пребивалиште; 22) египатско божанство; 23) водени мекур на кожи; 24) иницијали презимена и имена немачког књижевника; 25) један лекар специјалиста; 27) једна од САД; 28) обрзина за заштиту лица од велике хладноће; 29) телефонски позив; 31) елидрана свежа; 32) женско име; 34) свежа; 35) личност из романа „Златно теле“; 38) страво женско име; 39) највећа Хелџа у организму; 40) полупречник.

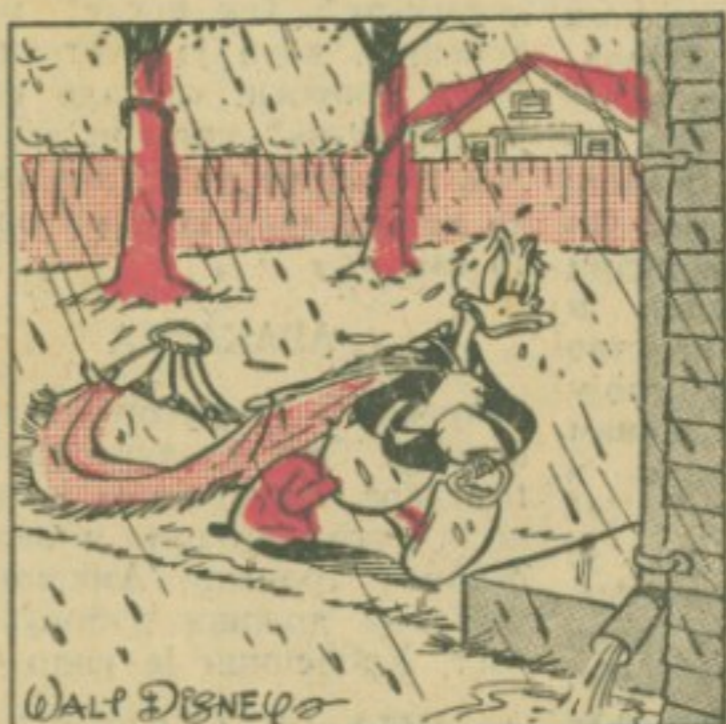
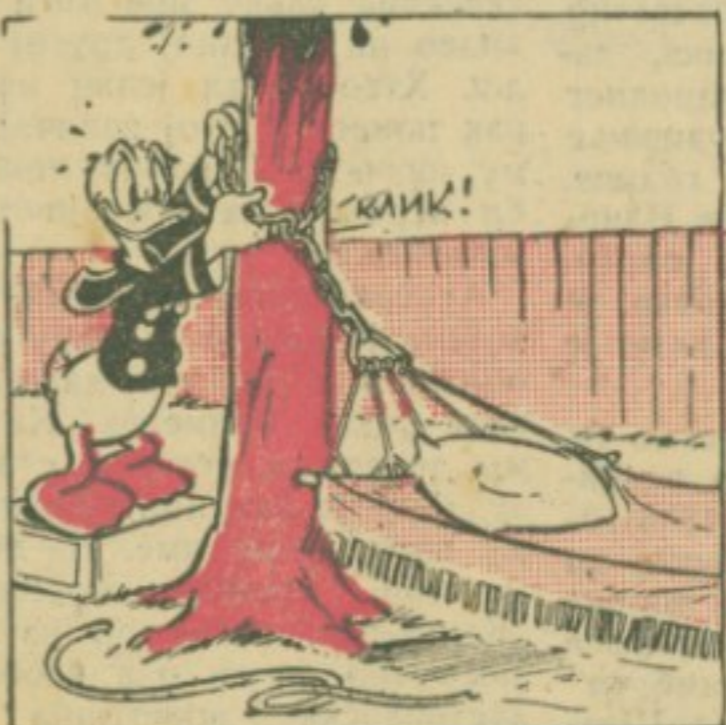
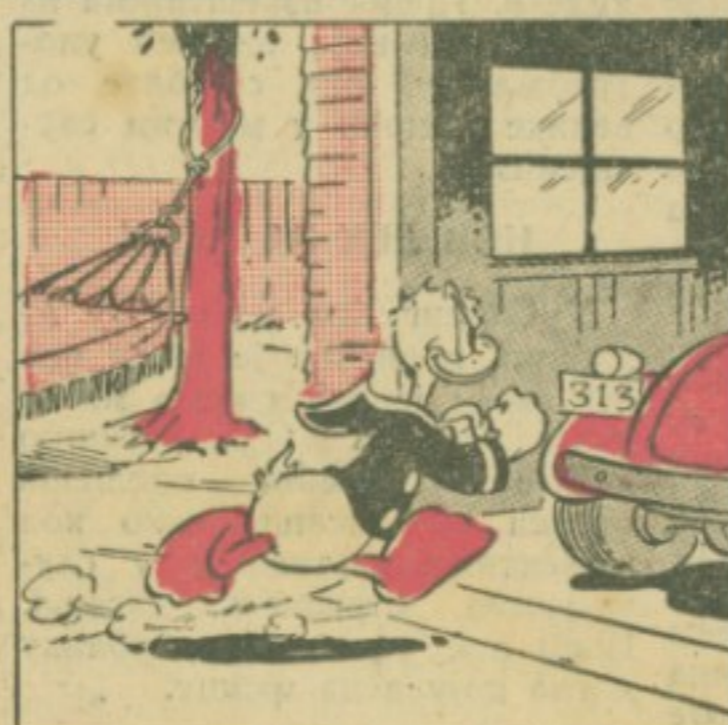
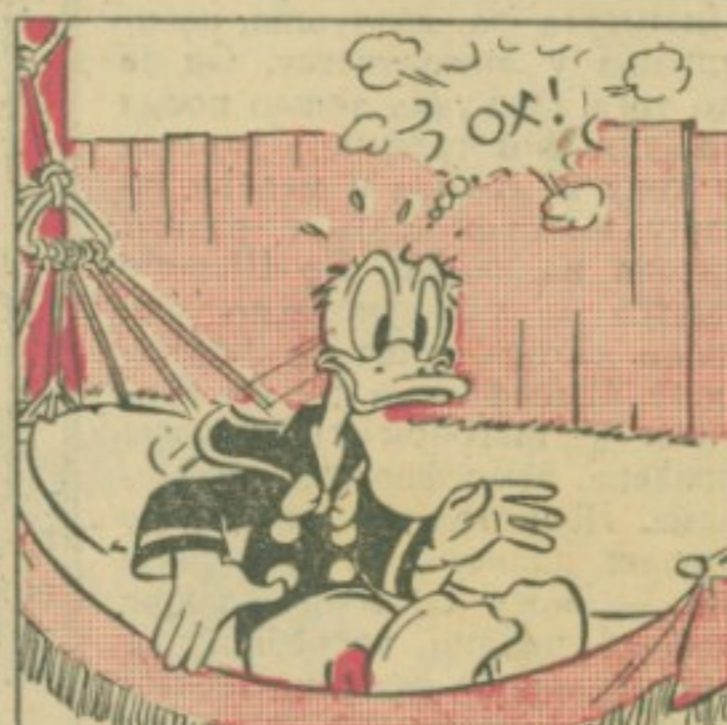
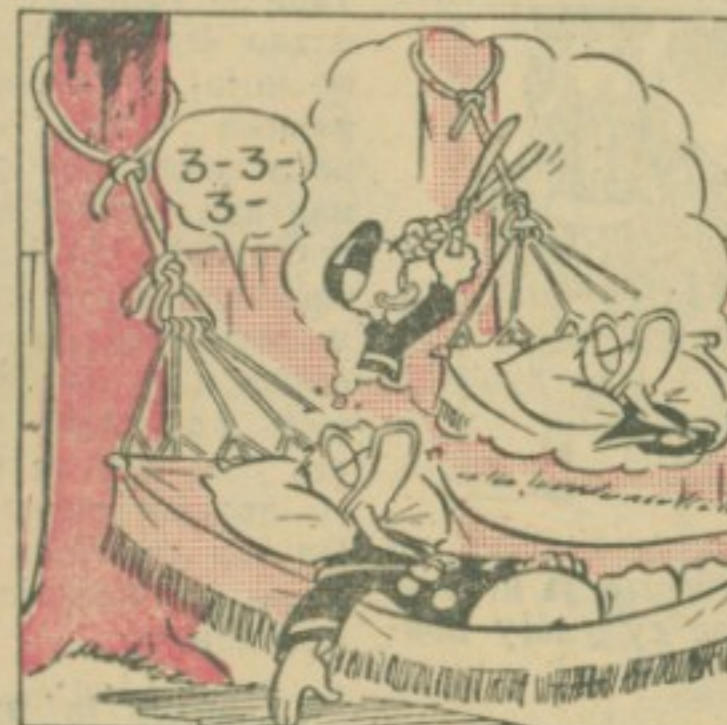
Усправно: 1) руда гвожђа; 2) орган чула вида; 3) свежа; 4) град у Италији; 5) хемиски знак за силицијум; 6) показна заменица; 7) римски ислужени војник; 11) велики венецијански златник; 12) пристаниште у Израелу; 14) грчко слово; 16) капсила за паљење мина; 17) прилог; 19) хунски војсковођа из 5 века; 21) знак за обележавање гласова; 23) предговор; 24) једно од Великокундских Острва; 25) ујак; 26) личност из познатог романа Ц. Свингта; 29) карсна удубљења; 31) биљка сувних предела Африке; 33) драги камен; 34) пркос; 36) страво женско име; 37) француски тенисер.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) јура; 5) картел; 7) роса; 8) док; 10) Онега; 12) мо; 13) Нама; 15) он; 17) Намир; 19) тон; 21) тема; 22) колиба; 24) дова; 25) ета; 27) Итака; 29) Ин; 30) Келт; 32) ес; 34) јараж; 36) роб; 38) дика; 39) машина; 41) Рона.

Усправно: 1) јасен; 2) угаон; 3) рт; 4) аел; 5) коњ; 6) лом; 7) робот; 8) скопа; 11) Амати; 14) амбе; 16) нокат; 18) имати; 20) Новак; 23) лакеј; 24) лискер; 26) Анока; 28) Алалин; 31) триза; 33) сом; 35) Ака; 37) Бар; 40) Шо.

Коју је ОДГОВОР
шача

КЕФИР је: град у Персији млеко арапски легендарни јунак врста мача

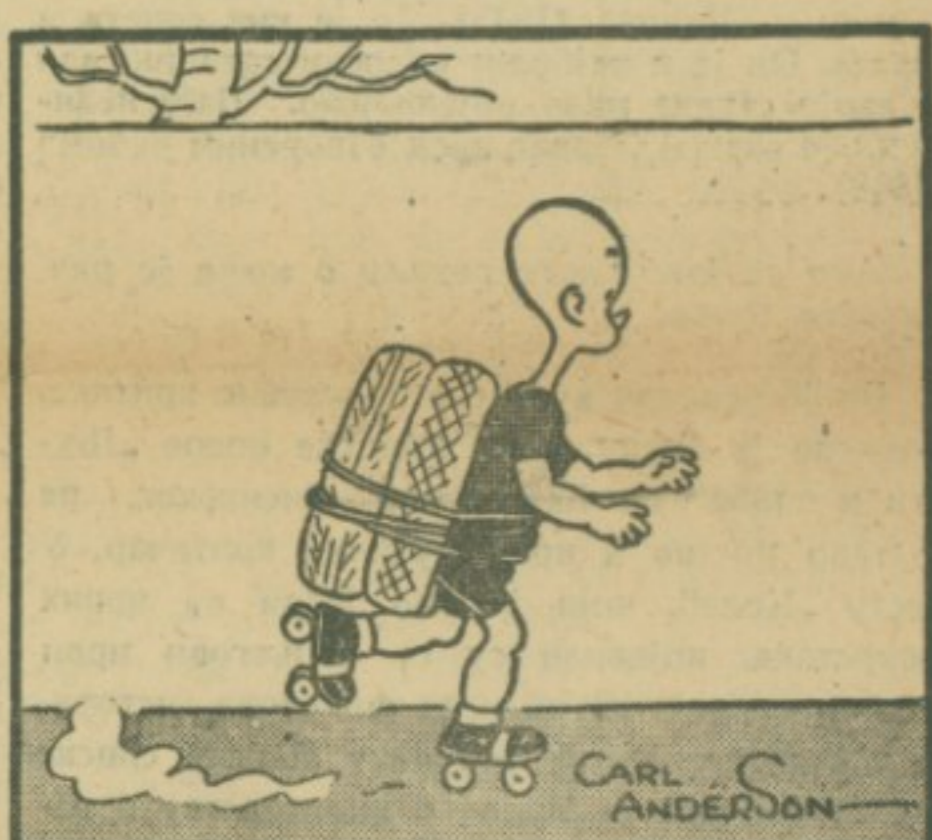
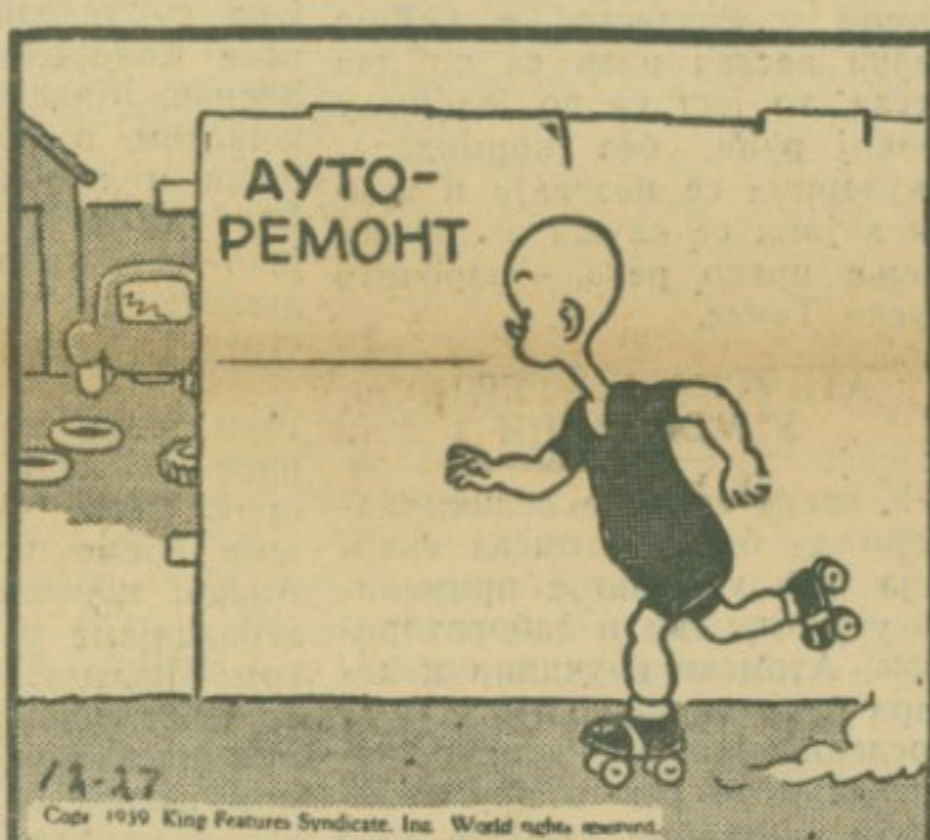
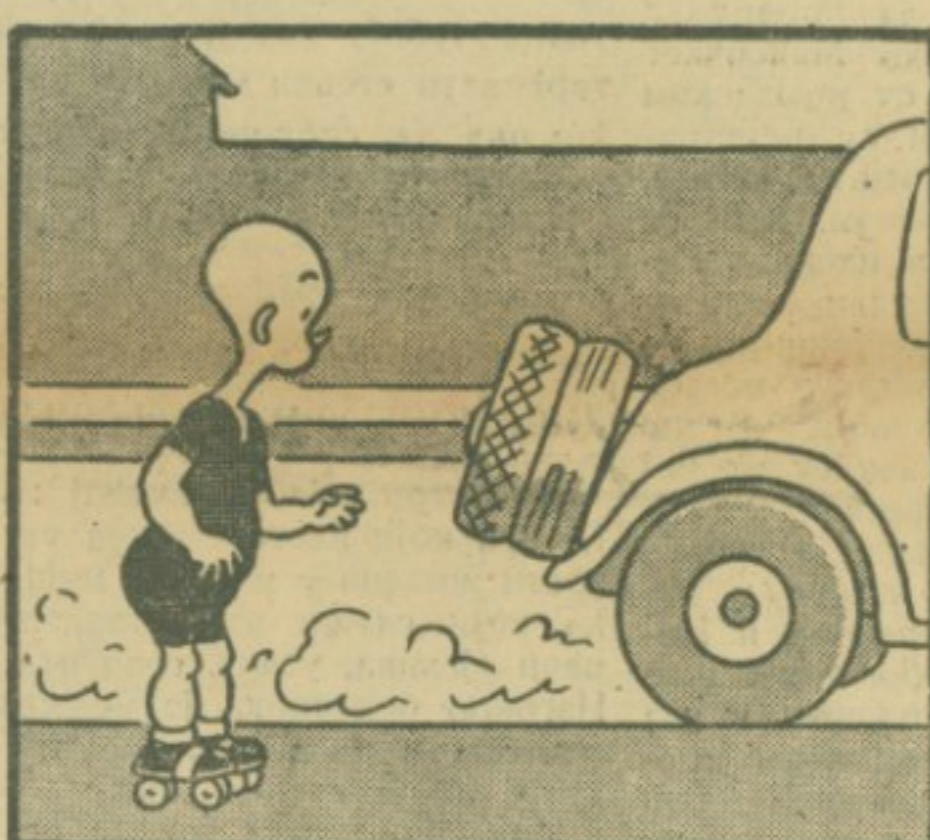
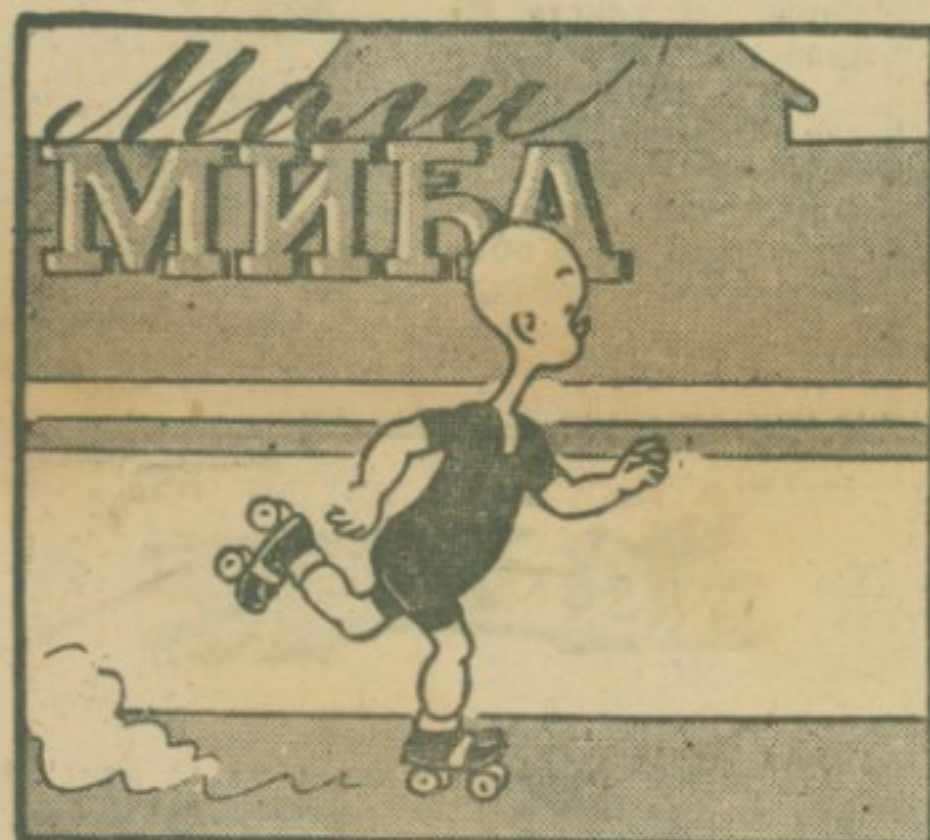
САЛТА је: наша стара хаљина игра река у Грчкој врста пушке.

СИРТА је: спруд средњовековна лађа биљка народна игра у Алжиру

ОДГОВОР:
КЕФИР је пенушаво и густо млечно вино од крављег млека и кефирских зрна или кефирских гљива. Пријатна је и свежа мириса и укуса. Прошавши су га кавкаски Татари. Употребљава се као средство против малокрвности, бледоће и хроничних болести плућа.

САЛТА је игра слична шаху. Играју два играча са по петнаест камичака подељених у три дела. Камичци се покрећу на дасци која има сто поља.

СИРТА је спруд од покретног песка. Позната су нарочито два опасна пешчана спруда на обали Северне Африке.

Ква-Ква!
уредник Раја Рајан

А ШТА ОНДА?
— Кажу ми, Мики...
— Шта?
— Је ли истина да се Земља окреће око Сунца?
— Сигурно, Шиљу.
— А око чега се јадница окреће кад је облачно и кад нема Сунца.

ОТВАРЕН САН
— Зар ти верујеш у снове? — зачуђено пита Белка Шиљу.
— Како да не! Мени се обично сваки сан обистини. Ето, ноћас сам, на пример, сањао да се будим и јутрос сам се заиста и пробудио.

ЈОШ ЈЕ ПОЧЕТНИК
— Шта мислите о певању мога сестрића? — пита Паја учитеља музике.
— Па... он је још почетник. Ту мора човек да запуши једно уво!

ВЕЛИКА ЖРТВА
Ујка-Паја говори Раји о потреби штедње:
— Ето, ја више нећу да пушим, Влаја више неће да купује слаткише, Гаја неће ићи на фудбалске утакмице. А ти, Рајо... шта ћеш ти жртвовати у циљу штедње?
— Ја пристајем, ујка-Паја, да више не идем у школу, — одговори Раја.

ПУСТОЛОВИНЕ МАЛОГА ЦОНИЈА

НА УСАМЉЕНОМ ОСТРВУ КОЈЕ ЈЕ НЕКАДА БИЛО СКЛОНИШТЕ ГУСАРА ЦРНОГ БЛЕКИЈА, ШАНГ ЛИН И ЊЕГОВИ ПРИЈАТЕЉИ НАШЛИ СУ ГУСАРСКО БЛАГО... АЛИ У ИСТОМ ТРЕНУТКУ НАПАЛИ СУ ИХ ГУСАРИ КОЈИ СУ ПОБЕГЛИ ИЗ ТАМНИЦЕ...

